

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ШӘҺӘР
ТИБЫНДАГЫ УРЫССУ ПОСЕЛОГЫ СОВЕТЫ

Карар № 23

Урыссу ш. т. п.

« 23 » 12 2019 ел

Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районы шәһәр
тибындагы Урыссу поселогы
территориясен төзекләндерү
Кагыйдәләрен раслау турында

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы территориясендә чисталык, тәртип һәм төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасының Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча ачык тыңлаулар нәтижәләрен карап, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы **Советы карар кабул итте:**

1. Кушымта итеп бирелгән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы территориясен төзекләндерү Кагыйдәләрен расларга.

2. Үз көчен югалткан дип танырга:

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Советының 2018 елның 26 гыйнварындагы «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре турында» 1 номерлы карарын.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының jutaza.tatar.ru рәсми сайтында һәм <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адресы буенча Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Шәһәр тибындагы Урыссу поселогы башлыгы урынбасары –
поселок Советы рәисе урынбасары

Р.М. Гарипов

Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районы шәһәр тибындагы
Урыссу поселогы Советы карары белән
расланды

» 23 " 12 2019 ел, № 23

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
«УРЫССУ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ» МУНИЦИПАЛЬ
БЕРӘМЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ, ЧИСТАЛЫК ҺӘМ
ТӘРТИП САКЛАУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ

1. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә чисталык һәм тәртип саклау кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Житештерү һәм куллану калдыклары турында» 1998 елның 24 июндәге 89-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының “Жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эче районнары территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен эзерләү өчен методик тәкъдимнамәләренә раслау турында” №711/пр боерыгы, ТР Ютазы муниципаль районы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы, муниципаль хокукый актлар белән кабул ителде.

2. Әлеге Кагыйдәләр Татарстан Республикасы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә (алга таба – шәһәр тибындагы Урыссу поселогы) тиешле санитар, янгынга каршы, эстетик халәтен тәэмин итү максатларында эшләнде, Урыссу ш.т. поселогының бөтен территориясендә тышкы төзекләндерү, жыештыру, карап тоту, яшелләндерү тәртибен билгеләләр. Оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә, барлык юридик һәм физик затлар тарафыннан башкару мәжбүри һәм аларга түбәндәге таләпләр куела:

- алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча тиешле биналарның һәм корылмаларның тышкы күренешенә һәм коймаларына карата;

- якын-тирә территорияләренә төзекләндерүдә биналарның (аларда биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренә катнашу тәртибен билгеләүгә;

- шәһәр тибындагы Урыссу поселогы территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияләренә яшелләндерү, урам исемнәре

һәм йорт номерлары булган күрсәткечләр урнаштыру, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) буенча.

3. Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм жир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дүүләт стандартлары, Муниципаль берәмлекнең генераль планы, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Әлеге кагыйдәләр көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыю, чыгару, ташу, утильләштерү һәм эшкәртү буенча мөнәсәбәтләрне жайга салмый.

2. Төп төшенчәләр

Әлеге Кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

2.1. *Жирле әһамияттәге автомобиль юлы* – транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә жир кишәрлекләрен һәм аларда урнашкан конструктив элементларны (юл полотносын, юл өслеген һәм шундый элементларны) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты - саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары;

- *фасадның архитектура үзенчәлекләре* - бинаның фасадның, әйләнә-тирә шәһәр тирәлегенә конструктив һәм эстетик сыйфатларын (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, ярашлылык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансын чагылдыручы үзенчәлекле характеристикалары;

- *фонсыз конструкцияләр* - тышкы мәгълүмат чарасын эшләү ысулы, аның белән конструкция аерым хәрәфләрдән, билгеләнүләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;

- *территорияне төзекләндерү* - территорияне карап тоту, шулай ук территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча чаралар комплексы, гражданның яшәү шартларын яхшырту һәм яхшыртуга, территориянең санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга юнәлтелгән чаралар комплексы ;

- *ташландык транспорт чарасы* - миләкче тарафыннан алты айга һәм аннан да күбрәк вакытка калдырылган, аңа башка затлар кагылудан имин булмаган (ишекләр, кузов пыяласы элементлары, кузовның башка элементлары, ачык ишекләр, ишекләргә бикләү мөмкинлеген булмау һ. б.), шулай ук транспорт чараларын саклау өчен билгеләнмәгән гомуми файдаланудагы урыннарда (тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр яки башка конструктив детальләр булмау һ. б.) һәм шул ук вакытта транспорт чараларын (йорт яны территорияләрендә) саклау өчен билгеләнмәгән гомуми файдаланудагы урыннарда (махсус билгеләнгән урыннардан тыш) транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннарда (парковкаларда, парковка урыннарында, түләүле автостоянкаларда, техниканы саклау өчен билгеләнгән гаражлардан яисә башка биналардан, помещениеләрдән тыш) һәм жәяүлеләргә

узуга, территорияне жыештыруга, ашыгыч хезмэтләр автомашиналарын, башка махсус транспортны, чүп жыю машиналарын подъездларга, чүп жыю машиналарына чүп контейнерларына, подъездларга узуга комагаулык итә торган (алты ай һәм аннан күбрәк) урыннарда булырга тиеш түгел;

- *вертикаль яшелләндрү* - стационар һәм мобиль яшел үсентеләр урнаштыру өчен бина һәм корылмаларның, шул исәптән балконнар, лоджияләр, галереяләр, терәк диварлар һ. б. фасад өслекләреннән файдалану;

- *витрина* - фасадның бер өлешен биләп торган тоташ пыяла уем (тәрәзә, витраж) рәвешендәге;

- *барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур күренеше* – жирлекнең тышкы күренешен барлыкка китерүче авыл жирлеге биналарының һәм территорияләренең архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;

- *яктыртуның тышкы ысулы* - мәгълүмат конструкциясен яктыртуның мәгълүмат кыры еракта урнаштырылган яктылык чыганагы белән яктыртылу ысулы;

- *квартал эчендә (жирле) йөрү* – магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына кадәр транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

- *төзекләндерүне тергезү* - юлның бөтен киңлегенә, хужалык юлына, тротуарга, бордюр ташын яңадан урнаштыруны, туфракның ундырышлы катламын торгызуны, газон үләннәре чәчүне һәм яшел үсентеләр утыртуны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

- *газон* - махсус сайлап алынган үләннәр орлыгы, утырту өчен фон, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенә мөстәкыйль элементы, шулай ук табигый үлән үсемлеге булып торган үлән капламы;

- *мәгълүмат тапшыруның динамик ысулы* - мәгълүмат алмашуны күздә тоткан мәгълүматны электрон мәгълүматлар һәм табло кулланып тапшыру ысулы;

- *йорт биләмәсе* – ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участкасы;

- *ишегалды корылмалары* - жир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрченлекләр, сарайлар һ. б.);

- *йорт билгеләре* – аншлаг (урам, майдан, проспект), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, объектның инвалидлар өчен үтемлелеге халыкара символы, флагтоткычлар, истәлекле такталар, полигонометрик билге, янғын гидранты күрсәткече, грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм су челтәре коелары күрсәткечләре, канализация күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече, янғын гидранты күрсәткече, магистраль камералары һәм суүткәргеч челтәре коелары күрсәткечләре, канализация күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

- *бина* - бердәм күләмле төзелеш системасыннан торган (төзелешкә рөхсәт нигезендә төзелгән) капитал төзелеш объекты, ул автоном рәвештә яшәп, реконструкцияләнергә һәм кулланылырга мөмкин;

- *яшел үсентеләр* – табигый һәм ясалма үсемлекләр жыелмасы

(паркларны, урманнарны да кертеп, аеруча сакланулы табигать территориялэре, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чэчэк түтэллэре, шулай ук аерым үсүче агачлар һәм куаклар);

- *жир участогы* - аны индивидуаль билгеле бер эйбер буларак билгелэргә мөмкинлек бирә торган характеристикаларга ия булган жир өслегенең бер өлеше;

- *жир эшлэре - грунт* юу, жәю, камилләштерелгән яки грунт өслеген бозу яки юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән өслеген жәю (жәю) белән бәйлә эшләр;

- *инженерлык коммуникациялэре* - инженер-техник тәэмин итү челтэрлэре: авыл жирлеге территориясендә урнашкан яки урнаштырылуы суүткэргеч, канализация, жылылык, торбаүткэргечлэр, электр үткэргеч линиялэре, элемтә һәм башка инженерлык корылмалары;

- *түбәне яшеллэндерү* - архитектура-ландшафт объектлары (чэчэклэр, бакчалар газоннары, агачлар һәм куаклар белән майданчыклар һ. б.) төзү өчен бина һәм корылмаларның түбэлэрен файдалану;

- *койма яңгыр канализациясе ("ливневка")* - өслек (яңгыр, кар), су сибү һәм дренаж суларын ташу өчен билгелэнгән, үзара технологик бәйләнешле инженер корылмалары комплексы (улаклар, яңгыр кабул иткечлэр, лотковитрубалар);

- *жәземдәүче яктылык* - яктылык агымының характеристикаларын алмашынуын күздә тоткан яктылык динамикасы (төс, яктылык дәрәжәсе, кабыну чираты һ. б. ш.) эффекты;

- *тышкы яктыртылыш* - тәүлекнең караңгы вакытында магистральлэр, урамнар, майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, ишегаллары һәм жәяүлелэр юлларын яктырту өчен билгелэнгән элементлар жыелмасы;

- *барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур күренешен бозу* - урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмэгән тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төренә һәм тибына карата таләплэрне, шул исәптән элге Кагыйдэлэр белән билгелэнгән мондый конструкциялэрнең тышкы күренешенә яки урнашу урынына карата таләплэрне, авыл жирлегендә төзелешнең тышкы архитектур күренешен саклап калу кирәклеген исәпкә алып, элге Кагыйдэлэрдә билгелэнгән таләплэрне үтәмәү;

- *санкцияләнмэгән чүплек* - юридик яки физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән каты көнкүреш калдыкларын, зур габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чүп-чарны үз белдеге белән 50 кв. м дан артык майданда һәм 30 куб. м дан артык күләмдә ташлау (урнаштыру) яки туплау;

- *стационар булмаган сәүдә объекты* - ул жир участогы белән тыгыз бәйләнмэгән вакытлыча корылмадан яки вакытлы корылмадан торган сәүдә объекты (павильон һәм киоск), күчмә корылмалардан тыш;

- *яшеллэндерү* - үсемлек компонентларын актив кулланып, муниципаль берәмлек тирәлеген формалаштыруны тәэмин итә торган төзеклэндерү һәм ландшафтлы оешма элементы, шулай ук инженерлык эзерлегенең төрлө төрлэре буенча (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ. б.) эшлэр башкару һәм яшеллэндерелгән территориялэрне төзеклэндерү белән бәйлә комплекслы процесс: агачлар, шул исәптән эре куаклар утырту, үлән газоннары

чәчү, чәчәк түтәлләре, альпинарийлар һәм рокарийлар ясау, махсус бакчалар ачу;

- *гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр* - гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

- *чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр* - предприятие, оешма, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;

- *махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр* - санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

- *аеруча сакланулы табигать территорияләре* - анда аеруча табигать саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмияткә ия булган объектлар урнашкан, алар жирле үзидарә органнары карарлары белән тулысынча яки өлешчә хужалык кулланылышыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән жир участкалары, су өслеге һәм һава киңлегә;

- *жәмәгать транспортын көтү тукталышы* - жәмәгать транспорты тукталышлары, пассажирлар утырту һәм төшерү, жәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган мәйданчык;

- *пьялалы фасад* - эшләнгән фасадның бөтен яссылыгын яисә аның шактый өлешен биләп торган тоташ пьяла фасад;

- *яктыртуның ачык ысулы* - яктылык чыганагының аны тарату өчен каршылыклары булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;

- *бина фасадларының колористик карары паспорты (фасадларның төсләр чишелеше)* - авыл жирлегә территориясендә урнашкан аерым торган бинаның фасадының бердәм архитектур һәм төсләр чишелешен билгели торган һәм тышкы бизәлешенә таләпләрне билгели торган килешенгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

- *жәяүлеләр зоналары* - транзит хәрәкәт итү максатларында халык йөри торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган поселок территориясе участкалары: тиз йөрешле урамнан тыш һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары, хезмәт күрсәтү объектлары, тарих һәм мәдәният һәйкәлләре, рекреацияләр һ.б. Жәяүлеләр зоналары эспланадаларда, жәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының жәяүлеләр өлешләрендә формалашырга мөмкин;

- *йорт яны территориясе* - күпфатирлы йорт урнашкан, яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган, әлегә йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектлар урнашкан жир кишәрлегә;

- *якын-тирә территория* - бина, корылмалар, киртәләр, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән жир участогы чикләренә, шулай ук милектәге, файдаланудагы (биләгән) башка объектларга турыдан-туры тоташучы һәм билгеләнгән тәртиптә төзекләндерелгән, жыештырылырга тиешле территория;

- *тышкы мәгълүмат чарасын урнаштыру проекты (паспорт)* - төзекләндерү элементларының тышкы кыяфәтен һәм төгәл урнашу урынын, ә атап

әйткәндә тышкы мәғлүмат чараларын билгели торган һәм аны тәңгәлләштерү өчен кирәкле башка белешмәләрдән торган башкарма комитетның муниципаль хокукый акты белән расланган билгеләнгән формадагы документ;

- *территорияне санитар чистарту* - каты көнкүреш калдыкларын һәм зур габаритлы калдыкларны аерым территориядән жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру) ;

- *ут тартмасы* - аның белән конструкция бер күләмне яисә эчке яктырткычлы берничә күләмле элементны тәшкил иткән тышкы мәғлүмат чарасын ясау ысулы;

- *махсулаштырылган оешмалар* – төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә махсус эшчәнлек төрләрән гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;

- *территорияләрне карап тоту* - биналар, корылмалар фасадларын, кече архитектура формаларын, киртәләрне, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, жир кишәрлегендә урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

- *жирле әһамияттәге юлларны карап тоту* - юл, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация халәтенә булышлык итүче эшләр комплексы;

- *тышкы мәғлүматны урнаштыру чарасы (әлмә такта)* – товарны сату урынында турыдан-туры билгеләнә торган мәғлүмати конструкция булып торучы территорияне төзекләндерү элементы, биналарны кулланучыларга житкерү өчен хезмәтләр күрсәтү максатыннан чыгып, «Кулланучылар хокукларын яклау турында» Федераль законның 9 статьясы нигезендә, яғни оешманың фирма исеме (исеме), аның урнашу урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында мәғлүмат, шулай ук закон нигезендә урнаштырырга мәжбүри булган яисә эшлекле әйләнеш нигезендә урнаштырыла торган мәғлүматны үз эченә алган максатлары белән бәйле реклама. «Тышкы мәғлүматны урнаштыру чаралары» һәм «Тышкы мәғлүмат чарасы» төшенчәләре бертөсле;

- *суперграфика* - фасадларның визуаль кабул итүне көчәйткән архитектура-сәнгатьчә бизәлеш алымнарының (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика) берсе;

- *тактиль катлам* - өслек катламы фактурасын сизелерлек үзгәртелеш белән каплау;

- *территорияләрне жыештыру* - житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны чистарту, жыю, чыгару белән бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлтелгән башка чаралар;

- *вәкаләтле органнар* - үз компетенциясе кысаларында бистә территориясен төзекләндерүне оештыруны, координацияләүне һәм тикшереп торуну гамәлгә ашыручы бистә Башкарма комитетының функциональ һәм территориаль органнары;

- *фасад* - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды). Бинаның төп фасады, кагыйдә буларак, аеруча зур күренүчәнлек дәрәжәсенә ия булган, магистраль

һәм/яки башка урамнарны кабул итүгә юнәлтелгән;

- *фон конструкцияләре* - хәрәфләр, билгеләнүләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан тышкы мәгълүмат чараларын эшләү ысулы;

- *фриз* - фасадның яки горизонталь полосаның горизонталь полоса төрендәге декоратив элементы;

- *фронтон* – түбәдән өстәрәк чыгып торучы бина фасадының йомгаклаучы өлеше, соңгы катның тәрәзәләренең өске өлешенән алып яки фасадның чыгып торучы элементларының өске өлешенә кадәр үлчәнүче өлеше;

- *территорияләре төзекләндерү элементлары* – декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, жиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның фасадлары, корылмалар, кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары һәм территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган күрсәткечләр.

- *юл катламына капитал ремонт ясау* - юл “киемнәрен” һәм өслеген, жир өслеген һәм юл корылмаларын тулысынча тергезеп, эшкәртү комплексы, тузган конструкцияләре һәм детальләре алыштыру яки аларны иң ныклы һәм озак вакытка алмаштыру, ремонтлана торган юл өчен билгеләнгән нормалар чикләрендә автомобильләренең күчәр йөкләнешләренең интенсивлыгы артуны исәпкә алып, юлның геометрик параметрларын арттыру;

- *ижтимагый киңлекләр* - муниципаль берәмлек территорияләре, алар халык өчен даими рәвештә ачык, шул исәптән майданнар, яр буйлары, урамнар, жәяүлеләр зоналары, скверлар, парклар. Жәмәгать пространствосының статусы анда булган өчен түләү булмауны күздә тоту. Ижтимагый киңлекләр муниципаль берәмлек резидентлары һәм кунаклары тарафыннан төрле максатларда кулланыла ала, шул исәптән , гамәлдәге закон таләпләрен исәпкә алып, аралашу, ял итү, спорт белән шөгыйльләнү, белем алу, гражданнар жыелышлары үткөрү, эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару максатларын;

- *проезд (үтү юлы)* – торак һәм магистраль урамнарның машиналар йөрү өлешләренә, борылу майданчыкларына тоташу юлы;

- *төзекләндерү проекты* - территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект карарларын (шул исәптән төсләр буенча да) текст һәм график формадагы материаллары булган документация;

- *төзекләндерү объектын карап тоту* - төзекләндерү объектларын, аларның аерым элементларын техник, физик, эстетик яхшы дәрәжәдә тоту;

- *шәһәр мохите субъектлары* - торак пунктта яшәүчеләр, аларның берлекләре, ижтимагый, эшлекле оешмалар, хакимият органнары һәм социаль-иқтисадый тормышның торак пункттын үстерүгә йогынты ясаучы һәм катнашучы башка субъектлары вәкилләре;

- *каты өслек* - юл “киемнәре” составында юл өслеге;

- *каты коммуналь калдыклар* - физик затлар куллану процессында торак биналарда барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук физик затлар тарафыннан шәхси һәм көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерү максатларында торак биналарында куллану вакытында үзләренең кулланылыш үзенчәлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук

юримдик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге барышында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак биналарда барлыкка килә торган калдыклар да керә.

- *жәтештерү һәм куллану калдыклары* (алга таба - калдыклар) - жәтештерү, эшләр башкару, хезмәтләр күрсәтү процессында яки куллану процессында барлыкка килгән, әлеге Федераль закон нигезендә юк ителергә тиеш булган матдәләр яки предметлар.

3. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны оештыруга һәм жыештыруга гомуми таләпләр

3.1. Бистәнәң бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

3.2. Жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буге, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен, шул исәптән уртақ файдалану территорияләрен, карап тотуны һәм жыештыруны оештыруны үз вәкаләтләре чикләрендә вәкаләтле орган башкара.

3.3. Физик һәм юримдик затлар, оештыру-хокукий рәвешләренә бәйсез рәвештә, үз милке хокукындагы жир кишәрлеген, бүтән тапшыру яисә мәжбүри хокуктагы (алга таба - жир кишәрлекләре хокукына ия булган) жир кишәрлеген, шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарны, корылмаларны, махсус оешмаларны үз акчалары хисабына жәлеп итү юлы белән карап тотуны һәм жыештыруны башкарырга тиеш.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер яки мәжбүри хокукта берничә затка, жыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Әгәр жир участогы территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә ала. Килешү булмаган очракта, жыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки башка биналар, корылмаларның хужалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юримдик зат карамагында булган жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәдәге жир кишәрлегенәң фактта килеп туган чиге буенча территория жыештырылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер яки мәжбүри хокукта булган очракта, фасадның эчтәлеге яклар килешүе белән билгеләнә ала. Килешү булмаса, фасадны карап тоту милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

3.4. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм жыештыру муниципаль заказ урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге эш төрләрен уздыруга конкурста жингән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3.5. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсе нигезендә башкарыла: торак милекчеләре ширкәте яки торак кооперативы яки башка махсулаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар тарафыннан - әлеге йортта биналарның милекчеләре белән турыдан-туры идарә иткәндә (алга таба-идарәче оешмалар).

3.6. Шәхси торак йортлар территорияләрен һәм алар янәшәсендәге территорияне карап тоту һәм жыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан башкарыла.

3.7. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тотуны һәм карауны гамәлгә ашыралар:

а) бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә - жир кишәрлегенә милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

б) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча белешмәләр житештерүгә конкурс откан вәкаләтле орган йә махсулаштырылган оешма;

в) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) чикләрендә-әлеге объектларның хужалары;

г) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортларда торак биналарның милекчеләре яки идарәче оешмалар;

д) жир өсте коммуникацияләренә, шул исәптән электр челтәрләренә, яктырту челтәрләренә, радиолинияләренә сак зоналарында - күрсәтелгән коммуникацияләренә хужалары;

е) жир асты коммуникацияләренә сак зоналарында (урнаштыру рөхсәт ителгән очракта) - әлеге коммуникацияләренә хужалары.

3.8. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм өслек суларын бүлеп бирү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын чистарту, яңгыр канализацияләре коллекторларын һәм су сиптерү коеларын чистарту аларны гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

3.9. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә билгеләнә. Бәдрәфләренә санитар һәм техник торышын, алар карамагында булган милекчеләр, хужалар, арендаторлар яки махсус оешмалар тәэмин итәләр.

3.10. Төзекләндерү эшләрен башкару вакыты, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләр заказчысы тарафыннан билгеләнә.

3.11. Поселок территориясен карап тоту һәм жыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән жир кишәрлеге чикләре нигезендә (жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә теркәлмәгән булса, биләмәдәге жир кишәрлегенә фактта килеп туган чиге буенча) билгеләнә. Вәкаләтле орган жирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләренә,

билгелэнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм жыештыру эшләренен үтәлешен контрольдә тота.

3.12. Ижтимагый әһәмияттәге территорияләрдә төзекләндерү эшләрендә түбәндәгеләрне тәмин итәргә кирәк: визуаль кабул итү өчен территорияләренен ачыклығын һәм күренеп торуын (аның аша күренми торган коймалар булмау), халыкның тоткарлыксыз хәрәкәт итү шартлары (аз хәрәкәтләнүче төркемнәргә дә кертеп), тарихи барлыкка килгән планлаштыру структурасына һәм төзелеш масштабына ярдәм итү алымнары, поселокның әйләнә-тирә мохите белән төзекләндерү элементларының стиль бердәмлегенә ирешү. Актив режимлы жәмәгать төзелеше участкалары - сәүдә, мәдәният, сәнгать, мәгариф һ.б. шәһәр әһәмиятендәге объектлар; алар объект территориясә каршында яисә аннан башка оештырылырга мөмкин, бу очракта участок чикләре биналар һәм корылмалар төзелешенен тышкы контурына туры килә торган итеп билгеләргә тәкъдим ителә. Ижтимагый киңлекләр территориясендә декоратив-гамәли сәнгать эсәрләрен, декоратив су җайланмаларын урнаштыру тәкъдим ителә.

3.13. Муниципаль берәмлек территорияләрен жыештыруны оештыруны житештерүчеләрдә калдыклар жыюның норматив күләмнәре күрсәткечләрен куллану нигезендә башкарырга тәкъдим ителә

3.14. Вәкаләтле орган билгелэнгән вәкаләтләр кысаларында жирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләргә карап тоту һәм жыештыру эшләрен башкаруны контрольдә тота.

4. Бина, корылмалар һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен карап тоту буенча фасадларның һәм коймаларның тышкы торышына таләпләр.

4.1. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен карап тоту буенча гомуми таләпләр.

4.1.1. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен карап тотуны аларның милекчеләре яки башка хокукка ия булучылар мөстәкыйль рәвештә йә махсулаштырылган оешмаларны үз акчалары хисабына жәлеп итү юлы белән гамәлгә ашыра.

4.1.2. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен карап тоту үз эченә биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен төзекләндерүне ала:

- а) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тотуны;
- б) жир кишәрлеген жыештыруны һәм санитар-гигиеник чистартуны;
- в) гражданныр, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килә торган житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- г) жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тотуны һәм карауны.

4.1.3. Бина, корылмаларның фасадлары төзелеше өлешендә, декоратив бизәлештә һәм инженерлык элементларында күренми торган кимчелекләр булырга тиеш түгел һәм тиешле эстетик торышта булырга тиеш. Бинаның фасады буяуына зыяны бар фасадның гомуми мәйданының 1% ыннан артмаска тиеш.

4.1.4. Тәрәзәләрне, витриналарны, керү юлларын, мәгълүмат элементларын һәм бина һәм корылмаларның фасадларын һәм реклама конструкцияләрен шәхси жиһазлау һәм оформить итү, гамәлдәге керү, витриналар, мәгълүмат элементларын һәм биналарның һәм корылмаларның фасадларын, реклама конструкцияләрен исәпкә алып, бөтен бина фасады өчен тулаем эшләнган проект нигезендә гамәлгә ашырыла.

Проект шәһәр төзелеше һәм архитектура бүлеге башлыгы, бина (корылма) милекчеләре белән килештерелә һәм Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан раслана.

Бинаның (корылмаларның) фасады үзгәреше бинаның(корылмаларның) фасады килешенгән проектына туры килергә тиеш.

Биналарның һәм корылмаларның фасад элементларын һәм жайланмаларын урнаштыру түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

- бина һәм корылма фасадлары чикләрендә өстәмә элементларны һәм жайланмаларны урнаштыру тәртибенә;
- биналарның һәм корылмаларның фасадлары архитектурасында өстәмә элементлар һәм жайланмаларның стилистик туры килүе;
- фасадның сак зонасы өчен төсләр чишелешенә өстәмә элементлар һәм жайланмалар белән төсләр гармониясе булырга;
- бинаның һәм корылманың фасады жайланмалары һәм өстәмә элементларның ярашлылыгы;
- визуаль үтемлек, мәгълүматның укылыш дәрәжәсе;
- кешеләр өчен куркынычсызлык;
- эксплуатация һәм ремонт уңайлыгы;
- сәнгать һәм техник башкаруның югары дәрәжәсе;
- югары декоратив һәм эксплуатацион үзлекләре булган сыйфатлы, озак чыдый торган материалларны куллану.

Бина, корылма фасадында мәгълүмати һәм реклама конструкцияләрен урнаштыру, бина, корылма хужалары ризалыгы белән яки күпфатирлы йорттагы фатирлар милекчеләре ризалыгы белән, Россия Федерациясе Торак кодексы белән билгеләнгән тәртиптә алынган, күпфатирлы йорт фасадына мәгълүмати һәм реклама конструкцияләре урнаштырылган очракта, рөхсәт ителә. Бинага, корылмага, кызыксынган зат биләгән бинага керү ишеге бердән артык булган очракта, элмә такталар һәр керү ишеге өстендә урнаштырыла һәм бинаның бердәм күренешенә туры килергә тиеш.

4.2. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту.

4.2.1. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә ала:

а) фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм лоджия чикләрен, кәрнизләрне, баскычларны һәм аерым баскычларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлауны һәм тергезүне, һәм аларны буяуны;

б) су агып төшү урыннарының, су торбаларының һәм су агу урыннарының төзек булуын һәм карап тотылуын тәмин итүне;

в) жөйлөрне, ярыктарны һәм жиимерек урыннарны герметизацияләү, ямау һәм төзөтү; Керү төркемнәрен, отмостваларны, цоколь тәрәзәләрен һәм подвалларга керү юлларын тергезүне, ремонтлауны һәм вакытында чистартуны;

г) фасадларның өслекләрен, шул исәптән фасадларның элементларын, аларның торышына һәм эксплуатация шартларына бәйле рәвештә үз вакытында чистартуны һәм юдыруны;

д) тәрәзәләрне һәм витриналарны, элмә такталарны һәм күрсәткечләрне вакытында юуны;

е) язулардан, рәсемнәрдән, игъланнардан, плакатлардан һәм башка мәгълүмат-басма продукциядән, шулай ук төшерелгән граффитидан чистартуны.

4.2.2. Биналарның, корылмаларның, башка беркетелгән-өстәп салынган торак булмаган биналар хужалары һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар бурычлы:

а) кирәк булган саен, эмма кимендә елга бер тапкырдан да ким булмаган ешлыкта, фасадларны чистартырга һәм юарга,

б) кирәк булган саен, тик елына ике тапкырдан да ким булмаган ешлыкта, язын (жылыту системаларын туктатканнан соң) һәм көзен (жылыту сезоны башланганчы), кагыйдә буларак, химик чаралар белән тәрәзәләрне, балкон һәм лоджия ишекләрен, подъездлардагы керү ишекләрен чистартырга һәм юарга;

в) фасадның факттагы торышын исәпкә алып, агымдагы ремонт, шул исәптән 5-6 ел ешлыгы белән фасадны буярга;

г) фасадның аерым элементларын (цокольләр, баскычлар, бусагалар, приямкалар, керү ишекләре, капкалар, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм лоджияләр, су агу торбалары, тәрәзә култыклары, линия ачышлары һәм башка конструктив элементларны) ремонтларга ;

д) фасадларның чыгып торган конструкцияләренә жиимерелү куркынычы янаган очракта, саклау-кисәтү чараларын (чикләр урнаштыру, сеткалар кую, жиимерелә торган элемент өлешен демонтажлау) үтәргә;

е) мондый элмә такта эксплуатацияләнмәгән (арендатор (субарендатор) алмашынган яки киткән һәм башка очрактар) очракта, тышкы мәгълүмат урнаштыру чарасын сүтәргә.

4.2.3. Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

а) биналарның һәм корылмаларның фасадлары өслегенә зыян китерү (пычрату): су агызу, буяуны куптару, ярыктар ясау, штукатурканы куптару, тышланган өлешкә, кирпечкә зыян китерү, тимер-бетон конструкцияләренң саклану катламын куптару һ.б.;

б) панельгара кисешүдәге герметизацияне бозу;

в) штукатурка, тышланган өлеше, фасадларның аскы өлеше, биналар яки корылмаларның буяу катламын, шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясен бозу (куптару, пычрату);

г) биналарның һәм корылмаларның чыгып торучы алгы якларына: балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б зыян китерү (пычрату);

д) балкон, лоджиялар, парапет чикләрен жимерү (аларның булмавы, пычрануы) һ. б.;

е) вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз, бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә, тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары корылмасында, билгеләнгән такталардан, режимлы табличклардан тыш, урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

ж) аларны алга таба куллану максатында афишалар, игъланнар, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне биналарның һәм корылмаларның, шул исәптән капитал булмаган, фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзәнең эчке ягынан), ишек һәм корылмаларның ишекләрендә (шул исәптән эчке яктан) элү һәм ябыштыру;

з) күп фатирлы йорттагы биналарның, корылмаларның милекчеләренән ризалыгын алмыйча гына биналарның, корылмаларның фасадларына граффити төшерү.

4.2.4. Рөхсәт ителә:

А) подъездларга кергәндә мәгълүмат стендлары урнаштыру;

б) биналар түбәсендә, проект карары нигезендә, антенналар һәм кабельләр урнаштыру.

4.3. Йорт билгеләре.

а) биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш;

б) аншлагләр һәм номер билгеләре чиста тотылырга һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагләрның һәм номер билгеләренән чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

4.4. Керү группалары (узеллары).

Бина, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту жиһазлары, өслекләр белән бәйләнеш элементлары, инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре йөрер өчен җайланмалар белән (пандуслар, култыкса һ.б.), чүп-чар өчен урналар белән жиһазландырырга кирәк.

Керү төркемнәрен шумый торган юллар һәм капламнар белән жиһазлау тышкы якта баскычлар булганда кирәк.

Пандус кытыршы өслекле горизонталь сырлардан торган материалдан эшләнгән булырга тиеш. Пандуслар киртәләре булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәле борт һәм култыксалар карала. Бордюор пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Пандус борылганда яки аның озынлыгы 9 м дан артык булганда кимендә һәр 9 м дан соң 1,5 x 1,5 м үлчәмле горизонталь майданчыкларны киңәш ителә. Төшү тәмамланганнан соң, горизонталь майданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Горизонталь участокларны пандус башында һәм ахырында тирә-юньдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып торган итеп башкарырга кирәк.

Баскычлар яки пандусның ике ягы буенча 800-920 мм биеклектә

стенадан

40 мм ераклыгында түгәрәк яки турыпочмаклы тотка карала. Баскычлар озынлыгы 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда тотка белән бүлү карала. Тоткаларның озынлыгы һәр яктан пандус яки баскычның озынлыгынан кимендә 0,3 метрга күбрәк билгеләнә. Тотканың конструкциясе кул металлга тимәслек итеп эшләнәргә тиеш.

4.4.1. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын янартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

а) гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда жир дәрәжәсеннән 1,2 м биеклектә урнашкан биналарга, подвалга һәм цоколь катына керү юлларын урнаштыру;

б) жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементлар (колонналар, стойкалар һ. б.) урнаштыру;

в) бинаның бөтен фасады комплекслы чишелешен исәпкә алып проект документларын эшкәртмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыны урнаштыру (гамәлдәгеләрен исәпкә алып);

г) урам-юл челтәренең тротуарлар зонасында якин-тирә тротуарларга тротуарның минималь норматив киңлеге белән жиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, крыльцо, яшелләндерү) керү төркеме элементлары урнаштыру;

д) күпфатирлы йортта биналарның милекчеләренең ризалыгын алмыйча күпфатирлы йортка керү төркемен урнаштыру;

е) торак урыны милекчесенең ризалыгын алмыйча керү төркеме урнаштыру өчен балконны файдалану;

ж) вәкаләтле орган белән килешмичә, күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен үз белдеге белән урнаштыру.

4.5. Түбәләр.

Биналарның, корылмаларның түбәләре, су агызу системасы элементлары, төтен чыга торган урыннар һәм вентиляция системалары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава торышы шартларында йортларда һәм жәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

4.5.1. Кышкы вакытта биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә итү карамагындагы идарә оешмалары тарафыннан түбәләрне кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән үз вакытында чистартып торырга тиеш. Түбәләрне жәяүлеләр зоналарына чыга торган якларда кардан чистарту участкаларны киртәләп алу һәм барлык кирәкле саклык чараларын күрү белән, тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Калган түбәдән, шулай ук яссы түбәсеннән кар

ташлау эчке ишегалды территорияләренә башкарылырга тиеш. Түбәдән жәяүлеләр юлларына, жәмәгать транспортын көтү тукталышына, машиналар йөри торган өлешенә ташланган кар һәм боз кичекмәстән жыештырылырга тиеш.

4.5.2. Кар һәм боз ташлаганда, боз сөңгеләрен ваткан вакытта, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда, агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләренең, яктырту һәм элементә, юл билгеләре, юл светофорларының, юл коймаларының һәм юл күрсәткечләренең, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, биналарның декоратив бизәлешенең һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зыян күргән очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян китергән зат хисабына торгызылырга тиеш.

4.5.3. Биналарның, корылмаларның түбәләреннән ага торган су жәяүлеләргә һәм жәяүлеләр зоналарына турыдан-туры элэгә алмый торган су үткәргеч белән тәэмин ителергә тиеш. Улаклар, воронкалар, су агып төшү урыннары тоташ һәм жыелган су күләмен үткәргүгә исәпләнгән булырга тиеш. Жәяүлеләр зоналары булган биналар ягыннан чыга торган су агып төшү урыннары жәяүлеләр сукмакларыннан читкә чыгарга тиеш.

4.5.4. Рөхсәт ителми:

а) биналар, корылмалар түбәсенә түбәне эксплуатацияләү өчен билгеләнгән (көрәкләр, скрепкалар, ломнар) төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, файдаланылмый торган механизмнар һәм башка предметлар урнаштырырга;

б) . биналарның түбәсеннән воронкаларга, су торбаларына боз, кар һәм чүп-чар ташларга.

4.6. Жир кишәрлекләрен карап тоту.

4.6.1. Жир кишәрлекләре территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

а) чүп-чардан, яфраклардан, кар һәм боздан (боз) көндәлек жыештыруны;
 б) юлларның, күперләренең, урамнарның, тротуарларның, юлларның, жәяүлеләренең территорияләрен бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртүне;

в) кар көрәүне һәм себерүне;

г) кар һәм боз (барлыкка килгән кар-бозны) чыгаруны;

д) контейнер майданчыкларын чисталыкта һәм техник яктан төзек хәлдә, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны урнаштыруны һәм карап тотуны, чүп өчен урналарны, эскәмияләрне, кече архитектур формаларны һәм башкаларны карап тотуны;

е) чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыруны юуны һәм дезинфекцияләүне;

ж) яңгыр һәм кар суларын агызуны;

з) каты көнкүрөш, зур габаритлы һәм башка калдыкларны жыюны һәм чыгаруны;

и) тузан барлыкка килүне киметү һәм һаваны дымландыру өчен территориягә су сибүне;

к) яшел үсентеләрнең сакланышын тээмин итүне һәм аларны карауны;

л) коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларны), юлларны, тимер юлларны, күперләрен, жәяүлеләр кичү юлларын, реставрация, археологик һәм башка жир эшләрен үткәргәннән соң бозылган төзөкләндөрү элементларын тергезүне;

м) гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә күзәтү һәм яңгыр кирәк-яраклары коеларын (яңгыр канализациясен), жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тотуны;

н) жир кишәрлекләрен киртәләү, шул исәптән жимерелгән (сүтелгән) биналарны, корылмаларны урнаштыру һәм карап тоту, территориягә чит затлар үтөп керү һәм (яки) рөхсәтсез урыннарда чүп-чар ташлау мөмкинлеген бирми торган корылмалар, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тээмин итү.

о) язгы-жәйге вакытта Сосновский балтырганын юк итү.

4.6.2. Файдаланылмый һәм үзләштерелми торган территорияләрен, шулай ук корылмаларны сүткәннән соң территорияләрен озак вакыт (бер елдан артык) жыештыру һәм карап тоту бурычы аларның хужаларына йөкләнә.

5. Юлларны карап тотуга таләпләр.

Юлларны карап тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә эш төрләрән уздыруга конкурста откан махсус оешмалар гамәлгә ашыра.

5.1. Юл территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

а) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлауны;

б) тротуарлардан (жәяүлеләр зоналарыннан, юллардан) һәм юлларның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм бозны (бозны) жыештыруны;

в) юл япмаларын юуны һәм аларга су сибүне;

г) газоннарны һәм яшел үсентеләрне карап тотуны;

д) жәмәгать һәм тимер юл транспортының элемтә чөлтәре һәм тышкы яктырту баганаларын ремонтлауны;

е) кече архитектура формаларын ремонтлауны һәм буяуны;

ж) ясалма юл корылмалары составына керүче ачык лотоклар, карау һәм яңгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзөкләндөрүне, ремонтлауны һәм чистартуны;

з) коймаларны, ихаталарны, турникетларны, кече архитектура формаларын жиһазлауны, ремонтлауны һәм ел саен буяуны.

Юл капламнарын саклап калу максатларында түбэндөгеләр рөхсәт ителми:

а) сөйрәтеп йөк ташу;

б) урамнарда рельсларны, бүрәнэләрне, тимер балокларны, торбаларны, кирпич һәм башка авыр әйберләрне төяү-бушату вакытында ташлау һәм аларны өеп кую;

в) транспорт юлында һәм тротуарларга төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташлау һәм (яки) өеп кую.

5.2. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

г) жәяүлеләр өчен тимер юл коймалары һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы үткөрү чорында гамәлгә ашырыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга тиеш;

б) барлык юл тамгасы юл тамгасын төшерүгә заказ бирүче тарафыннан билгеләнгән вакыт һәм чират тәртибдә расланган паспортлар (схемалар) нигездә башкарылырга тиеш;

в) юл тамгаларын таләп ителгән төс - һәм яктылык-техник характеристикалар, тоташтыру коэффициенты, эксплуатациянең барлык чорында майданның сакланышы тәмин итәргә тиеш;

г) юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күренүчәнлек шартларыннан һәм монтаж мөмкинлегеннән чыгып сайлана;

д) юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш. Вакытлыча урнаштырылган юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгына китергән сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә алына;

е) визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләрен күрсәткечләр, жирлекнең планлаштыру-структур элементларын күрсәткечләр юлларда һәм транспорт чигелешләрендә аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә.

6. Шәхси торақ йортларны карап тоту һәм территорияне төзекләндерү буенча таләпләр.

6.1. Индивидуаль торақ йорт хужалары (яисә) яллаучылар (алга таба - торақ йортлар хужалары), әгәр законда яисә килешүдә башкасы каралмаган булса, бурычлылар:

а) торақ йорт фасадларының, коймаларның (ихаталарның), шулай ук йорт чикләрендәге башка корылмаларның тиешле торышын тәмин итәргә, аларны үз вакытында ремонтларга һәм буярга;

б) торақ йортта номерлы билгегә ия булырга һәм аны төзек хәлдә тотарга;

в) Йорт территориясен, шулай ук йорт яны территориясен карап тотарга;

г) йорт чикләрендә яшел үсентеләрне карап тотарга, куак һәм агачларны санитар кисәргә, газ үткәргечләрнең сак зонасында агачлар утыртуга, кабельле һәм һава электр тапшыру линияләре һәм башка инженерлык челтәрләренең сак зонасында агачлар утыртуга юл куймаска;

д) канауларны һәм торбаларны су агу өчен чистарталар, язгы чорда ташу суларының агуын тәэмин итәләр;

е) бирелгән жир участогы чикләрендә санитар нормалар нигезендә, үзәкләштерелгән канализация булмаганда, жирле канализация, шакшы сулар чокырын, бәдрәфне жиһазларга, аларны даими чистартып торырга һәм дезинфекцияләргә;

ж) махсус майданчыкларда урнаштырылган контейнерларга каты һәм зур габаритлы калдыкларны жыеп куярга;

з) билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны вакытында жыюны һәм чыгаруны тәэмин итәргә;

и) йорт биләмәсе янындагы территориядә үләннәрне чабарга.

6.2. Шәхси торак төзелеше территориясендә тыела:

а) йорт биләмәсе чикләреннән читтә ихата урнаштыру;

б) йорт биләмәләре һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

в) күмер, тара, утын, зур габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары өеп кую;

г) транспорт чараларын йорт территориясә артында юарга;

д) йорт биләмәсеннән читтә ишегалды корылмалары төзү, шакшы күмү чокырлары булдырырга;

е) әлеге территориянең урам юлларында махсус транспортка һәм урып-жыю техникасына үтеп керүне кыенлаштыра яисә комачаулый торган киртәләр урнаштырырга;

ж) территорияләрне төзекләндерү элементларын жиңмерергә һәм бозарга, сулыкларны чүпләргә;

з) бирелгән жир кишәрлекләре чикләре һәм (яки) киртәләре чикләреннән тыш урнаштырылган, төзексез яисә файдаланылмый торган транспорт чарасын урнаштырырга һәм сакларга. ;

и) әйләнә-тирә территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

к) транспорт юлына шакшы су түгү жайланмаларын, сыек шакшылар агызу, житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару жайланмаларын урнаштырырга;

л) хужалык корылмалары төзү өчен жир кишәрлеге хужасы тарафыннан гамәлгә ашырылган очракта, янәшәдәге территориядә төзелеш материалларын вакытлыча саклау (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспортта үтү юлы тәэмин ителергә тиеш.

м) йорт биләмәсе яны территориясенә кар этәргә, чүп ташларга, шлак ташларга, сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;

н) ишегалдыннан һәм янәшәдәге территориядән чистартылган карны һәм бозны юлларга һәм юлларның транспорт йөрү өлешенә чыгарырга яисә күчерергә;

о) йорт яны территориясен теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына (су чыгару лотокларын, канауларны, ябык челтәрләрне һәм хужалык фекаль канализация коеларын кертеп) чыгарырга;

п) йорт биләмәсе яны территориясе артында төзексез транспорт чарасы сакларга.

7. Яңгыр сулары канализацияләре, тикшерү һәм яңгыр сулары коелары, су чыгару корылмалары челтәрләрнен карап тотуга таләпләр.

7.1 Күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәмин итүче төзек хәлдә булырга тиеш.

7.2. Күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итү коеларын, камераларын һәм башка урыннарны карап торуны, чистартуны һәм төзек техник хәлдә булуын гамәлдәге дүләт стандартлары таләпләре белән туры китереп аларның хужалары тәмин итә.

7.3. Шәһәрдә яңгыр канализациясенә магистраль һәм квартал эчендәге челтәрләрнен карап тоту һәм эксплуатацияләү махсус оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә “Урыссу шәһәр тибындагы поселогы” муниципаль берәмлеге бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә гамәлгә ашырыла. Яңгыр канализациясенә ведомство челтәрләрнен карап тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар хисабына башкарыла.

7.4. Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап торучы махсус оешмалар тарафыннан тиешенчә куркынычсыз хәлдә карап тотылырга тиеш.

Яңгыр канализациясе коллекторларын саклау максатларында коллектор күчәрәннән һәр якка 2 м сак зонасы куела.

7.5. Яңгыр канализациясе коллекторларының сак зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язма килешенмичә гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда рәхсәт ителми:

а) жир эшләре башкарырга;

б) яңгыр канализацияләре челтәренә зыян китерү, су кабул итү люкларын вату яки жимерү;

в) төзелеш алып барырга, сүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмаларын билгеләргә;

г) индустриаль, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

д) урамнарны, биналарны, корылмаларны су белән тәмин итү, су, канализация, яңгыр суларын агу жайланмаларының, системаларның, челтәрләрнен һәм корылмаларның төзек булмавы, шулай ук газоннарда,

тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су агызу, суырту яки агызу аркасында бозлар барлыкка килү.

е) бистә территориясендә су ага торган коелар һәм парга әйләндерү майданчыклары урнаштыру рөхсәт ителми.

7.6. Яңгыр кабул итү коелары рәшәткәләре даими рәвештә чистартылып торырга тиеш. Аларның үткәру сәләтен киметеп чүпләү, төрле сыекчалар агызу рөхсәт ителми. Яңгыр сулары канализациясен профилактик тикшереп торурау һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да ким булырга тиеш түгел. Яңгыр сулары кабул итү коеларын тикшергәннән һәм чистартканнан чистартканнан соң, чыгарылган пычраткыч матдәләренң барлык төрләре кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

7.7. Күзәтү коеларның люклары машиналар йөрү өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юлларын, яшел зоналарны бер дәрәжәдәге биеклектә булырга тиеш.

Машиналар йөрү өлешендә, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән тоташу урынында тайпылыш 2 см дан артмаска тиеш, яңгыр суларын кабул итү коелары дәрәжәсендәге тайпылыш - 3 сантиметрдан артмаска тиеш.

Капкачлар яки рәшәткәләр жиңерелгән яки бөтенләй булмаган коммуникацион коелар кимчелекләр табылганнан соң кичекмәстән челтәрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан алдан кисәтүче билгеләр белән билгеләнергә һәм билгеләнгән вакытка алыштырылырга тиеш.

7.8. Пландагы эшләр барышында канализация агынтыларын якындагы канализация челтәре коеларына, су һәм жылылык челтәрләреннән су агызу - яңгыр канализациясенә (булган очракта) гамәлгә ашырыла.

7.9. Суны юлга агызу тыела. Су агу нәтижәләрен бетерү зыян күргән инженер челтәрләренң хужалары хисабына да башкарыла. Яңгыр сулары канализациясе челтәрләренң техник торышы (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) алардан файдаланучы оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.

8. Элемтә техник чараларын карап тотуга таләпләр.

8.1. Биналарны инженер-техник яктан тәэмин итү өчен билгеләнгән элемтә, телевидение, радио, «Интернет» челтәрләре һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру жир асты юлы белән (траншея, канал, тоннельләр) тормышка ашырыла.

8.2. Биналарга тышкы коммуникацияләрне башка ысул белән (һава, жир өсте) үткәру, эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белән, аларны жир астында урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта гына рөхсәт ителә

8.3. Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель юлларын беркетү сыйфатында файдаланырга ярамый:

а) автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын: юл киртәләрен, светофорларны, юл билгеләре урнаштыру өчен билгеләнгән элементларны һәм конструкцияләрне;

б) фасадлар, түбәләр элементларын, бина һәм корылмалар стеналарын (төтен чыга торган урыннарны, вентиляция, телевидение һәм радио күмәк кабул итү системасы антенналарын, фронтоннарны, козырекларны, ишекләрне, тәрәзәләрне).

8.4. Рөхсәт ителми:

а) элемтә кабелен сузганда һава юлы белән бер бинадан икенчесенә кадәр юлларны кисү;

б) кабель запасларын бүлгеч муфта шкафыннан башка урнаштыру.

в) Милекчеләр (хужалары) техник элемтә чараларын (кабельләрне, кабельләрне беркетү элементларын, бүлү һәм муфта шкафларын һәм башкаларны), шулай ук алар ярдәмдә тоташтырыла торган техник жайланмаларны (кимчелекләр булдырмау һәм/яки изоляция тышчасы булмауга, буяу булмауга, коррозия һәм/яки механик жәрәхәтләрен, чыбыклар һәм/яки аларны яктырту баганаларын һәм электр тапшыру линияләрен) тиешле дәрәжәдә карап тотарга бурычлы.

9. Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тотуга таләпләр

Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганакалары (шул исәптән жыю, туклану пунктлары, идарә тартмалары) керә.

9.1. Урамнар, юллар, жәяүлеләр тротуарлары, торақ кварталлар, ишегаллары, предприятие, учреждение, оешма территорияләре, шулай ук ижтимагый һәм торақ биналарның аншлагылары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, жирлек мәгълүматы элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

9.2. Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре, милек формасына карамастан, проектлар буенча бина һәм корылмаларның архитектур-сәнгать яктыртылышын һәм аларның эшләвен тәмин итәргә тиеш.

9.3. Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә, башка территорияләрдә (урамнар, ишегалды территорияләре) эшләмән яктырткычлар саны 5% тан, жир асты жәяүлеләр кичүләрендә – көндөзгә, кичке һәм төнге режимнарда 10% тан артмаска тиеш (10 кабызылган яктырткычка бер кабызылмаган рөхсәт ителә).

9.4. Сафтан чыккан терекөмешле газ разрядлы лампалар бу максатлар өчен махсус билгеләнгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус

предприятиеләргә чыгарылырга тиеш. Күрсәтелгән типтагы лампаларны чүплөккә, чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамай.

9.5. Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту жайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга, бер якка авышмаска, янтаймаска, коррозия урыннары булмаска һәм кирәк булган саен милекчеләр (хужалары, кулланучылар) тарафыннан буялырга, ләкин өч елга бер тапкырдан да ким түгел, һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш.

9.6. Урам һәм йорт яны яктыртуларын карап тоту һәм ремонтлау буенча эшләрне муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге эш төрләрен уздыруга конкурста жиңгән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма башкара. Торак йортларның кереш бүлү жайланмаларына тоташтырылган йорт яны утларын карап тоту һәм ремонтлау эшләрен идарәче оешмалар башкара.

9.7. Тышкы яктырту баганалары, жәмәгать (тимер юл) транспортының элементә челтәре терәкләре, саклагыч, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм юл жиһазлары буялган, язулардан һәм теләсә кайсы мәгълүмат-басма продукциядән чистартылган булырга, төзек хәлдә һәм чиста булырга тиеш.

9.8. Тышкы яктырту баганаларын, жәмәгать (тимер юл) транспортының элементә челтәре терәкләрен алмаштырганда әлеге конструкцияләр өч тәүлек эчендә сүтелергә һәм челтәрләр хужалары тарафыннан чыгарылырга тиеш. Транспорт тарафыннан бәрдерелгән тышкы яктырту баганаларын чыгару тиз арада хужа тарафыннан башкарыла, калган территорияләрдә - моның зарурлыгын ачыклаганнан соң (демонтаж) тәүлек эчендә башкарыла.

9.9. Жәмәгать (тимер юл) транспортының элементә баганаларында һәм ут баганаларында урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнәрлек тышкы күренеше өчен әлеге терәкләрнең милекчәсе (хужасы) жавап тотта.

9.10. Үткәргечләр өзек булганда, терәкләр, изоляторлар зыян күргән очракта тышкы яктырту жайланмаларын файдалану рөхсәт ителми. Электр үткәргечләре өзелү яки терәк баганага зыян килү белән бәйле тышкы яктырту жайланмалары эшендә бозыклыклар ачыклангач ук, кичекмәстән бетерелергә тиеш.

9.11. Чыбыкларны һәм кабельләрне челтәрләргә һәм тышкы яктырту жайланмаларына үзирекле тоташтыру рөхсәт ителми.

9.12. Тышкы яктырту чаралары объектлары милекчеләре (хужалары), яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган тышкы яктырту объектлары хужалары, шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар бурычлы:

а) урамнарны, юлларны, баганаларны, яктырткычларны, яктырту жайланмаларын тиешенчә яктыртуны күзәтеп торырга, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

б) билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны кабызуны һәм өзүне күзәтеп торырга;

в) тышкы яктыртуны урнаштыру, карап тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм рәсмиләштерү кагыйдәләрен үтәргә;

- г) тышкы яктырту фонарьларын үз вакытында алыштырырга;
- д) урамнарны яктырту баганаларын игъланнардан чистартырга.

9.13. Тротуарларда урнашкан жәмәгать транспортының мачталары һәм тышкы яктырту баганалары тирәсен жыештырган өчен жаваплылык тротуарларны чистарту өчен жаваплы затлар өчен йөкләнә.

9.14. Трансформатор һәм бүлү подстанцияләре, автомат режимда эшләүче башка инженерлык корылмалары (хезмәт күрсәтүче персоналдан башка) янындагы территорияләрне жыештыру өчен жаваплылык элге объектларның хужаларына йөкләнә.

10. Кече архитектура формаларын һәм стационар булмаган объектларны карап тотуга таләпләр.

10.1. Кече архитектура формаларын карап тоту.

Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү жайланмалары, су жайланмалары, муниципаль жиһазлар, жирлек территориясендә коммуналь-көнкуреш һәм техник жиһазлар керә.

10.1.1. Кече архитектура формаларын карап тоту бирелгән жир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдалану территорияләрендә жир кишәрлекләре хокукына ия булучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла - муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча элге эш төрләрен уздыруга конкурста жиңгән оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Урам техник жиһазларына керә: таксофоннар япмалары, почта тартмалары, су сату буенча автоматлар, сәүдә палаткалары, инженер жиһазлары элементлары (инвалид коляскалары күтәрелү майданчыклары, күзәтү люклары, телефон элементәсе шкафлары).

10.1.2. Кече архитектура формалары хужалары бурычлы:

- а) кече архитектура формаларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тотарга;
- б) язгы чорда кече архитектура формаларын план буенча карап чыгарга, аларны иске буяудан, тутыктан чистартырга, юдыртырга, буярга, шулай ук ватылган элементларны алмаштырырга;
- в) кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук аларга узу юлларын кардан һәм боздан чистартырга;
- г) өслеге шома япмалы комлыкларны төзекләндерергә, комлыкларда комны кимендә елга бер тапкыр алыштырырга;
- д) балалар, спорт, хужалык майданчыклары һәм ял итү майданчыклары жайланмаларының конструктив элементларының ныклығы, ышанычлылығы һәм иминлегә таләпләренә туры килүен күзәтеп торырга;
- е) фонтаннар эшләгән чорда су өслеген көн саен чүп-чардан арындырырга.

10.1.3. Рөхсәт ителми:

- а) кече архитектура формаларын билгеләнеше буенча кулланмау (балалар уен майданчыкларында өлкәннәр ял итүе, спорт майданчыкларында киём киптерү һ. б.);

б) кече архитектура формаларында теләсә нинди мәгълүмат-басма продукцияне элү һәм ябыштыру;

в) кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын, урам техник жиһазларын вату, жимерү, зыян китерү, сүтү

г) фонтаннарда коену.

10.2. Стационар булмаган объектларны карап тоту

Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла. Жир кишәрлеген арендау килешүе срогы чыккач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан демонтажланырга, ә жир кишәрлеге бушатылырга һәм башлангыч халәтенә китерелергә тиеш.

10.2.1. Стационар булмаган объектлар милекчеләре булган юридик һәм физик затлар бурычлы:

а) аларны ремонтларга һәм буярга. Ремонт проект документлары белән билгеләнгән тышкы күренешен һәм төсләр чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

б) янәшәдәге территориядә яшел үсентеләр, газоннар, бордюр ташының, кече архитектура формаларының (булган очракта) сакланышын күзәтергә, әлегә Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләр нигезендә күрсәтелгән территорияне карап тотарга;

в) стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштырырга, урналарны кирәк булган саен көн дәвамында калдыклардан арындырырга, әмма тәүлегенә бер тапкырдан да еш түгел, шулай ук урналарны чүплекләргә елга бер тапкыр буярга.

5.2.2. Рөхсәт ителми:

а) стационар булмаган объектларга янкорма, козырь, түбәләр һәм проектлар белән каралмаган башка конструкцияләр төзүгә.;

б) стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыту жиһазларын урнаштырырга;

в) стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тара, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка предметларны тупларга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен файдаланырга;

г) стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы аралыкны жиһазлар, калдыклар белән тутырырга.

11. Төзелеш эшләре башкару урыннарын карап тотуга таләпләр.

Төзелеш мәйданчыкларын карап тоту, төзекләндерүне торгызу ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзүче өстенә йөкләнә. Эшләр алып барылмый торган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән чикләнәргә тиеш.

11.1. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук барган вакытта түбәндәгеләрне эшләү зарур:

а) Башкарма комитетның хокукий актлары таләпләре нигезендә, төзелеш мәйданы территориясенә бөтен периметры буенча типлаштырылган чикләргә урнаштырырга;

б) төзелеш мәйданчыгы чикләренә гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатацион куркынычсызлыгын тәмин итәргә;

в) төзелеш мәйданындагы ихаталарның тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтеп торырга, вакытында пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан чистартырга;

г) төзелеш мәйданчыгына керү урынында гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган төзелеш объектының мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле дәрәжәдә тотарга;

д) төзелеш мәйданчыгы периметры буенча тышкы яктыртылышны тәмин итәргә;

е) төзелеш мәйданчыгына керү юлларын, мәйдан эчендәге юлларны һәм транспорт чаралары тәгәрмәчләрен, алар урамнарга (үтү юлларына) пычрак һәм чүп-чар чыгармасылык итеп чистарту яки юу өчен мондый пунктларны җиһазландырырга;

ж) төзелеш мәйданы территориясендә каты көнкүреш, зур габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәмин итәргә;

з) төзелеш мәйданчыгы территориясеннән каты көнкүреш, зур габаритлы һәм төзелеш калдыкларын билгеләнгән тәртиптә чыгаруны оештыруны тәмин итәргә;

и) төзелеш мәйданчыгы территориясеннән чистартылган һәм калдыклары булмаган, билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга кар чыгаруны тәмин итәргә;

к) эшләр башкарганда гамәлдәге жир асты инженерлык коммуникацияләренә, тышкы яктырту челтәрләренә, яшел утыртмаларның һәм кече архитектура формаларының сакланышын тәмин итәргә.

л) төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелеш оешмасы проекты нигезендә төзелеш мәйданнары чикләрендә урнаштырыла.

11.2. Рөхсәт ителми:

а) 23.00 сәгатътән 7.00 сәгатъкә кадәр торак зонасы янында гражданнарның шәхси һәм җәмәгать иминлеген тәмин итүгә бәйле коткару, авария - торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынычлыкны бозу белән бәйле төзелеш, ремонт, йөк төяү-бушату һәм башка эшләрне оештыру һәм үткөрү;

б) Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән (күрсәтмәсеннән) башка юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен тарайтырга яки ябарга;

в) чүп-чарны яндырырга һәм төзелеш җитештерүе калдыкларын утильләштерергә.

12. Жирлөү урыннарын карап тотуга таләпләр.

Этик, санитар һәм экологик таләпләргә туры китереп бирелгән жирлөү урыннарын карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән жирлөү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жирлөү урыннарын санитар тәртиптә тотуны муниципаль заказ урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә эш төрөн уздыруга конкурс откан махсулаштырылган оешма гамәлгә ашыра.

12.1. Жирлөү урыннарын карап тотуга таләпләр:

а) зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек булырга тиеш. Жәмәгать бәдрәфләре территорияләрендәге чүп савытлары чистартылырга тиеш;

б) зират территориясендә калдыклар һәм чүп савытлары өчен контейнерлар чистартылырга тиеш. Калдыклар жыелган саен, 3 көнгә бер тапкырдан артык булмаган ешлыкта чыгарылырга тиеш;

в) зиратта егылган һәм авария хәлендәге агач утыртмалары булу рәхсәт ителми. Авария хәлендәге агач үсентеләре аларга тап булгач та бер тәүлек эчендә чыгарылырга тиеш;

г) карап тотылмаган каберләр һәм шәхесләре билгесез кешеләр каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, аларга калкулык ясалырга һәм кабер ташлары куелырга тиеш.

12.2. Кышкы чорда жирлөү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

а) зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган тигез кар өеме булу рәхсәт ителә;

б) үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларны һәм тротуарларны эшкәртү кар явуга ук башланырга тиеш;

в) иң беренче чиратта үзәк һәм керү юлларынан кар чыгарылырга, боз ватылырга һәм кар-боз кисәкләре алынырга тиеш;

г) жирлөү урыннарының жәяүлеләр зоналарында бозлавыкка каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны кабергә, газоннар, куаклар өстенә өю рәхсәт ителми.

12.3. Жәйге чорда жирлөү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

а) үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, жирлөү урыннарында каберләр арасындагы үтү юллары һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләр төрле пычратулардан чистартылырга тиеш;

б) яшел үсентеләрне санитар кисү, агач-куак үсемлекләренең чүп үләннәрен бетерү буенча чаралар ел саен үткәрелергә тиеш.

в) кеше күмелгән урынны, кабер өсте корылмасын (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склеплар һ. б.) карау эшләре, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарий урыннарын карап тоту буенча эшләрне тормыш иптәше, туганнар, законлы вәкил тарафыннан, санитар таләпләрне үтәп, башкарылырга тиеш.

13. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау тукталышларын (стоянкаларын) карап тотуга таләпләр.

13.1. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау (алга таба - стоянка) тукталышларын карап тоту гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә кую өчен билгеләнгән жир участогының хокуклы хужасы (алга таба - хужасы) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13.2. Хужалары бурычлы:

а) стоянкалар территорияләренең бөтен периметры буенча механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына бирешмәслек булган ихаталар урнаштырылырга тиеш;

б) тукталыш коймаларының тиешле техник торышын, аларның чисталыгын күзәтеп торырга, вакытында пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән чистартырга;

в) материалларны туплауга, сүтелгән транспортны, тукталышлар территорияләрендәге төрле конструкцияләрне саклауга юл куймаска;

г) тукталышлар территорияләрен утның гамәлдәге нормаларга һәм кагыйдәләргә туры килә торган тигез бүленешен тәмин итүче тышкы яктылык белән жиһазландырырга;

д) тукталышлар территорияләрендә автомобильләрне юдыртуга һәм ягулык-майлау материаллары агып торган машина куюга юл куймаска;

е) стоянкалар территорияләрен санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп карап тотарга.

ж) Тукталышлар территориясенә инвалидларның тоткарлыксыз керә алуын тәмин итәргә. Инвалидлар «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясы нигезендә махсус автотранспорт чараларын парковкалау урыннарыннан бушлай файдалана.

14. Поселок территориясен бәйрәмчә бизәү.

14.1. Поселок территориясен бәйрәмчә һәм тематик бизәү түбәндәге исемлек буенча чаралар һәм бәйрәм көннәрендә башкарыла:

1. Яңа ел каникуллары (1, 2, 3, 4, 5, 6 һәм 8 гыйнвар)
2. Раштуа бәйрәме (7 гыйнвар)
3. Ватанны саклаучылар көне (23 февраль)
4. Халыкара хатын-кызлар көне (8 Март)
5. Россиядә Жирле үзидарә көне (21 апрель)
6. Яз һәм Хезмәт бәйрәме (1 Май)
7. Жиңү көне (9 Май)
8. Россия көне (12 июнь)
9. Хәтер һәм кайгы көне (22 июнь)
10. Россия Федерациясенә Дәүләт флагы көне (22 август)
11. Татарстан Республикасы көне (30 август)

12. Белем көне (1 сентябрь)
13. Халыклар бердәмлеге көне (4 ноябрь)
14. Татарстан Республикасы Конституциясе көне (6 ноябрь)
15. Бердәмлек һәм татулык көне (7 ноябрь)
16. Россия Федерациясе Конституциясе көне (12 декабрь)

Поселок территориясендәге биналарны, корылмаларны бәйрәмчә бизәү концепциясе кысаларында аларның хужалары яки арендаторлары тарафыннан башкарыла.

14.2. Бәйрәмчә бизәлеш үз эченә ала: милли флагларны, лозунгларны, гирляндларны, панно элементларын һәм композицияләргә элүне, киоск стендларын, трибуналарны, эстрадаһарны куюны, шулай ук бәйрәм иллюминациясен урнаштыруны.

14.3. Бәйрәм һәм тематик бизәлеш объектларның әзерлеге бәйрәм датасына кадәр - 5 көн алдан, Яңа елга - 20 декабрьдә билгеләнә.

14.4. Россия Федерациясе Дәүләт флагын, Татарстан Республикасы флагын, Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләргә флагларын бәйрәм бизәлешендә һәм башка чаралардан файдалану «Россия Федерациясе Дәүләт флагы турында»гы 2000 елның 25 декабрендәге 1-ФЗ номерлы Федераль конституциячел Законда, «Татарстан Республикасының дәүләт символлары турында» 1999 елның 14 июлендәге 2284 номерлы Татарстан Республикасы Законнда, муниципаль хокукый актларда каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

14.5. Бәйрәмчә бизәлеш элементларын ясаганда һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен жайга салуның техник чараларын алырга, зыян китерергә һәм күренүчәнлек дәрәжәсен начарайтырга ярамый.

15. Төзекләндерү буенча эшләр исемлеген дә кертеп, поселок территориясен жыештыру тәртибе һәм аларны башкару ешлыгы. Бистә территориясен жыештыруга һәм карап тотуга карата гомуми таләпләр.

15.1. Бистә территориясен жыештыру һәм карап тоту эшләргә гамәлгә ашырыла:

- а) жәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- б) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Әлеге срокларга һава шартларына бәйле рәвештә «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты тарафыннан төзәтмәләргә кертелергә мөмкин.

15.2. Поселок территориясен жыештыру эшләргә түбәндәге эшләр үткәргү юлы белән башкарыла:

- а) поселок территориясен карап тоту, жыештыру буенча системалы эшләр;
- б) «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының хокукый актлары нигезендә аерым массакүләм чаралар (өмәләр).

15.3. Жәйге чорда поселок территориясен жыештыру поселок территориясен пычрактан һәм тузаннан арындыру юу, су сибү, себерү юлы белән башкарыла һәм түбәндәгеләргә үз эченә ала:

а) ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава шартларында анда су сибү), яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган урам-юл челтәре объектларының һәм ясалма өслекле башка территорияләрнең тузаннан һәм пычрактан тазарту. Юл катламнарын, майданнарны, тротуарларны һәм башка территорияләрне ясалма өслекле юу эшләре юл япмасының бөтен киңлегендә башкарыла;

б) яңгыр сулары канализацияләре рәшәткәләрен чистарту;

в) барлык территориядән чүп жыю;

г) ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, чүп савытларын, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

д) гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшелләнделерлгән территорияләрдән тыш, үләнне даими чабу (үлән биеклеге 15 см дан артык булганда), һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне жыештыру;

е) яфраклар коелган вакытта - тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракларны жыю һәм чыгару;

ж) юганнан соң бордюрлар янындагы лотоклардан чүп-чарны жыештыру.

15.3.1. Язгы-жәйге чорда физик һәм юридик затлар (шәхси эшмәкәрләр) үз милкендә, биләмәләрендә һәм файдалануларында булган жир кишәрлекләрендә Сосновский балтырганн юк итәргә тиеш.

15.4. Гомуми кулланыштагы территорияләрне кышкы чорда жыештыру үз эченә ала:

а) юл өслекләрен һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

б) тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәндә - жәяүлеләр зоналарына ком, баскычларга ком сибү, бозлавыкка каршы материал белән юл өслекләрен эшкәртү;

в) язгы чорда - карны йомшарту һәм кар суларын агызуны оештыру.

Жирлек территориясендә башкарыла торган жыештыру эшләренең технологиясе һәм режимнары, һава торышы шартларына карамастан, транспорт чаралары һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

15.5. Жәяүлеләр тротуарларын, жир өсте юл аркылы чыгу урыннарын, баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:

а) интенсив кар яуган чорда жәяүлеләр тротуарлары, баскычлары бозга каршы материаллар белән эшкәртеләргә һәм чистартылырга тиеш;

б) бозлавык барлыкка килгән очракта, бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә. Бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак урыннар табылган мизгелдән дүрт сәгатәтән артмаска тиеш;

в) пычранган калдыклар һәм химик реагентлар булмаган көпшәк карны газонга яки бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, яшел үсентеләр сакланган очракта һәм кар суларының агуы тәмин ителгән очракта, рөхсәт ителә.

15.6. Бистә территориясендә рөхсәт ителми:

а) урамнарда, мәйданчыкларда, яшел үсентеләр булган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләрдә чүпләр ташларга.

б) гамәлдәге законнар нигезендә жирләү өчен билгеләнгән урыннардан тыш, читтә урнашкан гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль кабер өсте корылмалары (истәлекле корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

в) моның өчен билгеләнмәгән урыннарда, шул исәптән жәмәгать транспорты муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында, салон юу, чистарту һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү;

г) биналар һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачлар, куаклар, кече архитектура формаларын һәм гомуми файдаланудагы территорияләрдә төзекләндерү элементларын жимерү һәм зыян китерү, шулай ук аларны үз белдек белән үзгәртеп кору, үзгәртеп ясау һәм үзгәртеп урнаштыру эшләрен башкару;

д) жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, стеналарда, баганаларда, коймаларда (ихаталарда) һәм бу максатлар өчен каралмаган объектларда язарга, рәсемнәр ясарга, мәгълүмат-басма продукцияне ябыштырырга, граффити ясарга;

е) бирелгән жир кишәрлекләре чикләреннән һәм (яки) ихаталарыннан читтә күчемле мөлкәтне жыеп сакларга һәм сакларга;

ж) тротуарларга, газоннарга, юлларга тара, сәнәгать товарлары һәм башка сәүдә әйберләре урнаштырырга һәм өеп куярга;

з) билгеләнмәгән урыннарда кар өяргә;

и) үзбелдеклек белән тимербетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар ярдәмендә юлларны һәм тротуарларны ябарга.

Жирле үзидарә органнары гражданны муниципаль берәмлек территориясен жыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкару өчен ирекле рәвештә жәлеп итә алалар.

15.7. Рөхсәт ителмәгән урыннарда калдыкларны урнаштырган затлар үз хисабына әлегә территорияне жыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булган очракта - жир участогын рекультивацияләргә тиеш. Әгәр 20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен юк итү һәм рекультивацияләү бу территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар тарафыннан башкарыла (яисә бу төр хезмәт күрсәтү килешүдә каралган булса). Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектә булган жир кишәрлекләрендә (территорияләрендә) барлыкка килгән чүплекләргә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

15.8. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру.

Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) чистартуға машиналар йөрү өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка “кесәләрен”), жәмәгать транспортын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан даими чистарту чаралары комплексы керә.

Язгы-жәйге чорда юлларны жыештыру үз эченә юуны, су сибүне, тузанны бетерүне, себерүне һ. б. эшләргә үз эченә ала.

Юлларны көзге-кышкы чорда жыештыру чүп-чарны жыештыруны һәм чыгаруны, кар һәм боз, пычрак чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздә тотат.

Юл буйларында урнаштырылган урналар көнгә бер тапкырдан да ким чистартылмый, тукталыш майданчыкларында - көнгә ике тапкыр.

Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузанга батмаска, буялган һәм юылган булырга, санкцияләнмәгән мэгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылырга тиеш.

Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

15.8.1. Аерым элементлар буенча юлларны жәйге жыештыруга таләпләр:

15.8.1.. Аерым элементлар буенча юлларны жәйге жыештыру буенча таләпләр:

а) машиналар йөрү өлеше юылырга һәм төрле пычрактан тулысынча чистартылырга тиеш. Жайга салу линияләре белән билгеләнгән күчеш, резерв полосалары ком һәм вак чүп-чарлардан даими чистартылырга тиеш;

б) ике метрлы лоток зоналарында комлы нанос һәм пычраклык булырга тиеш түгел. Ком ешлыклары һәм төрле вак чүп-чар белән пычрануга рөхсәт ителә, алар махсус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

в) юл кырыйлары зур габарит калдыкларыннан һәм башка чүптән чистартылырга тиеш.

15.8.2. Юлларны кышкы жыештыру буенча таләпләр:

115.1. кышкы чорда юлларны жыештыру үз эченә ала:

юл йөрү өлешен кардан һәм боздан чистарту, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын себерү, кар көртләрен эттерү һәм карны ташу;

Рөхсәт ителми:

а) иртәнге сәгать 8дән соң, юл йөрү өлешен жыештыручы зат белән килешү булмаганда, юл һәм юлларның йөрү өлешенә ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешма территорияләреннән, төзелеш майданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан чистартыла торган кар, бозны чыгарырга яки күчерергә;

б) бозлавыкка каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм яшел үсентеләр булган территорияләрдә куллану;

в) билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгару һәм өю;

15.8.3. Кар өемнәрен формалаштыру тыела:

а) күренү дәрәжәсе өчпочмагы зонасында юллар һәм урамнар киселешендә бер дәрәжәдә һәм тимерьол аркылы чыгу урыннарына якын жирдә;

б) жәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрдан якын урында;

в) транспорт коймалары яки югары бордюр белән жиһазландырылган юл

участокларында;

г) тротуарларда;

д) якын-тирә территорияләргә керү юлында;

Кар чистарту, урып-жыю һәм махсус техника эше вакытында транспорт чарасын юлларның, парковкаларның (парковка “кесэләренә”) машиналар йөрү өлешендә урнаштыру, кую, саклау тыела.

15.8.4. Юлга автотранспорт көпчәкләре белән туфрак һәм пычркны чыгару рөхсәт ителми;

а) грунт, чүп-чарны, юеш төзелеш материалларын, жиңел савытларны, агачларны брезент, яки юлларны пычратуны булдырмый торган башка материал белән каплау, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эретмәләрне (шул исәптән цемент-комлы эремәне, известь, бетон катнашмаларын) аларны юлга, тротуар, юл кырыйларына яки юлга якын газонга түгү мөмкинлеген булдырмыйча транспортлау зарур.

15.9. Кешеләрнең күпләп булу һәм ял итү урыннарын жыештыру, санитар тоту һәм төзекләндерү

Ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннарда түбәндәгеләр керә:

а) поселок урманнарында, пляжларда оештырылган мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары;

б) актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары-стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һәм башкалар;

в) сәүдә объектлары территорияләре (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган ваклап сату чөлтәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

г) административ һәм ижтимагый биналар, учреждениеләр янындагы территорияләр.

15.9.1. Барлык мәйданнарны, паркларны, скверларны, яр буйларын һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләргә жыештыру:

а) кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, яр буйларында һәм башка ял зоналарында юлларны чистартканда, яшел үсентеләрнең сакланышы тәмин итү шарты белән, алдан ук шушы максатлар өчен билгеләнгән урыннарда вакытлыча химик реагентлар булмаган кар һәм кар суларын туплау рөхсәт ителә.

15.9.2. Ваклап сату базарларын жыештыру һәм санитар карап тоту:

а) ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндереләргә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән жиһазландырылырга, каты капламнар һәм яңгыр һәм кар сулары өчен авышлыклар, шулай ук суүткәргеч һәм

канализация булырга тиеш;

б) базар территориясендә төп жыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндөз каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүплекләрне чистарталар;

в) елның жәйге чорында базар территориясендә мәжбүри рәвештә атна саен дымлы жыештыру башкарыла;

г) базар территориясендә 40 кв. м майданга бер урна исәбеннән куела, шул ук вакытта алар арасында прилавка линиясе буйлап ераклык 10 метрдан артмаска тиеш;

Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмалар, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаткалары һәм павильоннары эшчәнлегенә каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төзмичә рөхсәт ителми.

15.9.3. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру һәм санитар карап тоту:

а) сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча чистарту тәүлегенә ике тапкырдан да ким (иртән һәм кич) башкарылмый. Көндөз патруль жыештыру вакытында калдыклар белән тутырылган чүплекләр чистартыла;

в) сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү юлында бер үк формада һәм төстә икедән дә ким булмаган урна куела;

Газоннарда һәм тротуарларда савытларны һәм товарны урнаштыру рөхсәт ителми, калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

Башка сәүдә майданчыклары, стационар булмаган ваклап сату челтәре, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар территорияләрен жыештыру аларны япканнан соң елның жылы вакытында алдан су сибеп башкарыла. Агымдагы жыештыру көн дәвамында башкарыла. Көндәлек көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

15.9.4. Халык күпләп була торган һәм ял итә торган урыннарны төзекләндерү:

а) кешеләрнең күпләп ял итү һәм булу урыннары территориясендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә каты өслекләр (плитка яки асфальт рәвешендә), өслекләрнең тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен урналар һәм кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жиһазлары, архитектура-декоратив яктырту жиһазлары, жирлек мәгълүмат йөртүчеләре, яшелләндерү участкаларын саклау элементларын (металл коймалар, махсус капламалар һ.б. рәвешендә) үз эченә ала;

б) пляжлардан тыш, ял итү һәм кешеләр күпләп була торган барлык территорияләргә дә каты өслекләр яки утыртылган үлән яки яшел үсентеләр

булган үсемлек грунт булырга тиеш;

в) ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннар территорияләрендә яшелләндерү участкаларын чәчәк түтәлләре, газоннар, ялгыз, төркем утыртмалары, вертикаль, күп яруслы, яшелләндерүнең мобиль формалары рәвешендә проектларга кирәк;

г) кешеләр күпләп ял итү һәм булу урыннары бәдрәфләрне урнаштыру һәм карап тоту таләпләрен үтәп, жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән жиһазландырылырга тиеш;

д) пычранган саен фонтаннар, буалар, елга ярлары ял итү урыннары территорияләрендә яки кешеләр күпләп жыела торган урыннарда чистартылырга тиеш;

е) массакуләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чаралар үткәру урынын жыештыруны, аның янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерүне тәмин итәләр.

Чараны үткәру урынын жыештыру һәм аның янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерү һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе чараны үткәругә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

15.9.5. Халык күпләп ял итә торган урыннар территорияләрендә рөхсәт ителми:

а) савытларны һәм сәүдә жиһазларын моның өчен билгеләнмәгән урыннарда өеп куерга һәм сакларга ;

б) территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

в) автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, файдаланылган ягулык-майлау сыекчаларын агызырга;

г) автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар урнаштыру, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерү;

д) газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерергә;

е) кече архитектура формаларына зыян китерергә һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

ж) сыек азык-төлек калдыкларын, сатуратор җайланмаларыннан, куас һәм сыра цистерналарыннан сыекчаларны тротуарларга, газоннарга һәм бистә юлларына сибәргә;

з) законсыз автотранспорт чаралары түләүле парковкаларын оештырырга;

и) үз белдеклек белән стационар булмаган объектлар урнаштыру;

к) тротуарларның асфальт-бетон өслеген, якин-тирә яшел зоналарның һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозарга;

л) территориядә сәүдә-суыткыч жиһазлар урнаштыру;

м) 12. халыкның каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), калдыклар урнаштыру өчен идарәче оешмалар

белән килешүе булмаса, каты көнкүреш калдыкларын контейнерларга (бункерларга) куярга;

н) тимер-бетон блоklar, багана, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны рөхсәтсез капларга;

о) сәүдә объектыннан читтә товар куярга;

п) учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм ачык ут ярдәмендә ризык әзерләү өчен башка жайланмаларны кулланьрга.

р) ял итү урыннарында, кешеләр күпләп жыела торган урыннарда, пляжларда, скверларда, паркларда автотранспорт чараларының хәрәкәте һәм тукталыш урнаштырылуы.

15.10. Күпфатирлы йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

15.10.1. Йорт яны территориясен жыештыру:

а) жыештыру түбәндәге эзлеклелектә үткәрелергә тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгак булган очракта - ком сибү), ә аннары - ишегалды территорияләрен жыештыру;

б) жыештыру, кар яву вакытында башкарыла торган кар чистартудан тыш, 8.00 сәгатькә кадәр бара. Механикалаштырылган жыештыруны көндөз машиналарның тизлегә 4 км/сәг кадәр булганда үткәрергә рөхсәт ителә.

15.10.2. Жәйге жыештыру:

а) йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: себерү, юу яки махсус машиналар ярдәмендә су сибү - күбесенчә иртә, иртәнге, соң, кичке, сәгәтләрдә башкарылырга тиеш;

б) тротуарларны бары тик ачык тротуарларда гына, туры сызыклы юл белән каплай торган һәм биналардан урамның йөрү өлешенә юнәткән юлларга юарга кирәк;

в) көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү кирәк булган очракта, әмма тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаган күләмдә башкарылырга тиеш.

15.10.3. Кышкы жыештыру:

а) түбәләрдә жыелган кар вакытында жиргә ташланырга һәм юл бие полосасына өелергә, ә киң тротуарларда – теземнәргә формалашырга тиеш;

б) жыештырыла торган кар тротуарлардан кырый полоса өлешенә, ә ишегалларында - складлау урыннарына өелергә тиеш;

в) . квартал эчендәге йөрү юлларынан жыелган карны бер үк вакытта бортлы таш белән янәшә урнашкан өемгә һәм көртләргә салырга яки, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә юл кырында урнаштырырга кирәк;

г) урамнарның машиналар йөри торган өлешеннән газоннар белән

аерылып торган 6 метрдан артык киңлектәге тротуарларда, карны тротуар уртасына алга таба чыгару өчен эттереп куярга рөхсәт ителә;

д) тротуарларда теземнәргә һәм өемнәргә кар салу эшләре кар яуган вакыттан соң алты сәгатътән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатътән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

е) чиста, куллану калдыклары, ком-тоз катнашмасы һәм реагентлар белән пычранмаган ишегалдында, квартал араларындагы юллардан жыела торган карны яшел үсентеләргә зыян китермичә, кар суларын ерып жибәреп өеп куярга рөхсәт ителә;

ж) тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан чистартканда кар тулысынча, кырып жыелырга тиеш. Камилләшмәгән катламнар булган очракта, карны алга таба тыгызлау өчен кар катламы калдырып, жыярга кирәк;

з) тайгак булса, юл катламнарын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү норма буенча 0,2-0,3 кг/м исәбеннән бүлгечләр ярдәме белән башкарылырга тиеш;

и) эшкәрткәннән соң йомшартылган боз кисәкләре этеләргә яки себереләргә тиеш, аларның ачык грунтка, агачлар яки газоннарга элэгүенә юл куелмаска тиеш;

15.10.4. Яз житү белән башкарыла:

а) канауларны юдырту һәм чистарту, кар сулары нормаль аксын өчен кирәк булган урыннарда су агуны тәэмин итү өчен чистарту;

б) системалы рәвештә люкларга һәм яңгыр сулары челтәренәң кабул итү коеларына кар суы кудыру;

в) кар эреп беткәннән соң ишегалды территорияләрен кардан һәм боздан чистарту.

15.11. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту (алга таба - йорт яны территориясен) үз эченә ала:

а) даими жыештыруны;

б)) карауны һәм яңгыр сулары коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажларны, лотокларны, үткәргеч торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

в) инженерлык челтәрләренәң күзәтү коеларына, янгында су белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) тоткарлыксыз керә алу мөмкинлеген тәэмин итүне);

г) каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгаруны;

д) яшеллэндерүне һәм булган яшел үсентеләрне карауны;

е) кече архитектура формаларын карап тотуны, агымдагы һәм капитал ремонтны.

Калдыкларның барлык төрләрә контейнерлар һәм бункерларга жыелырга тиеш, алар су үткәрми торган катламлы контейнер мәйданчыкларына, каты көнкүреш калдыкларын жыю нормаларына туры китереп, тиешле күләмдә жыелырга тиеш.

15.11.1. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр бурычлы:

а) йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;

б) каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны бары тик махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштырырга.

15.11.2. Идарәче оешмалар тәэмин итәргә тиеш:

а) расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгаруны;

б) подъездларга керү юлларында, эскәмияләр янына чүп-чар өчен урналар урнаштыру һәм аларны үз вакытында чистарту;

в) тайгак урыннарны ком-тозлы һәм (яки) бозга каршы махсус катнашмалар белән эшкәртү;

г) яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

д) йорт яны территориясендә үләннәрне үз вакытында чабу;

е) тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту, караңгы төшү белән аларны кабызу.

15.11.3. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

а) яфракларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрән һәм чүп-чарны яндырырга;

б) хужалык мәйданынан тыш кирәк-яраклар, киём-салым, келәмнәр һәм башка предметлар эләргә;

в) контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томаларга;

г) урамнарның һәм юлларның транспорт йөри торган өлешенә, тротуарларга, газонларга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) куярга;

д) билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләренә үзбелдеклек белән чикләүләр куярга;

е) үзбелдеклек белән йорт яны корылмаларын төзәргә;

ж) йорт яны территориясен тимр-томыр, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән томаларга, таралар өеп куярга һәм сакларга;

з) юынтык су агызырга, калдыклар һәм чүп-чар ташларга;

и) автотранспорт чараларына түләүле тукталышлар оештырырга;

к) тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар ярдәмендә квартал эчендәге юлларны үзбелдеклек белән каплау;

л) машиналарны юу, ягулык материалларын агызу, машинаның тормозын,

тавыш сигналларын көйләү;

м) кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

н) кунак йортларынан кала, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре, палаткалар, киосклар, лареклар, мини-базарлар, павильоннар, жәйге кафелар, житештерү объектлары, автомобильләре, көнкүреш техникасын, аяк киemen вак-төяк ремонтлау предприятиеләре, шулай ук машина кую урыннары урнаштыру;

о) йорт яны территориясенә ишегалды эчендәге йөрү юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен тормышка ашырырга;

п) учаклар ягарга, шул исәптән ачык ут куллануы күздә тоткан чаралар үткәргә, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык эшкәртү өчен башка жайланмалар кулланырга.

15.11.4. Идарәче оешмалар тәэмин итәргә тиеш:

а) яшел утыртмаларның сакланышын һәм бөтенлеген;

б) жәйге вакытта коры һава шартларында газон, чәчәк түтәлләре, агачлар һәм куакларга су сибүне;

в) аларга төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз катламнары урнаштырмыйча, газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген;

г) яңа агачлар һәм куаклар утыртуны, юллар челтәрен үзгәртүне һәм жиһазларны урнаштыруны бары тик билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру.

15.11.5. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

һәр йортның территориясендә, кагыйдә буларак, булырга тиеш:

а) киём киптерү, киём-салым, келәмнәр һәм көнкүреш әйберләре өчен хужалык итү мәйданчыгы;

б) өлкәннәр өчен ял итү мәйданчыгы;

в) балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыкларын яшелләндерү һәм балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларын кирәкле жиһазлар белән тәэмин итү.

Участок территориясе зурлыгы мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләре урамда йөртү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.

Йорт подъездлары каршындагы мәйданчыклар, юл һәм жәяүлеләр юллары каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр урнаштырганда, кар һәм яңгыр суларына ирәкле агу мөмкинлеге каралырга тиеш.

Торак йортларга урнаштырылган жәмәгать билгеләнешендәге биналар йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юллары булырга тиеш, шул ук вакытта персонал автотранспортның тукталышы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

. Жәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материаллар, продукция ташу тәрәзәләр һәм фатирларга керү юллары урнашкан торак йорт ишегалды

ягыннан рөхсәт ителми. Бушатуны торак йортларның тәрәзәсез ягыннан жир асты тоннельләре яки ябык дебаркадерлар, юллар ягыннан башкаралар.

Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләрдә урнаштыру кешеләрнең, шулай ук жыештыру һәм махсус техниканы тоткарлыксыз йөртүне тәмин итәргә тиеш.

15.12. Шәхси торак төзелеше территорияләрен жыештыру.

Торак йорт хужалары жир участогын көндәлек (шул исәптән кардан) жыештыралар.

Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

а) йорт биләмәсеннән читкә карны этеп чыгарырга, чүп-чарны ташларга, шлак ташларга, өй тирәсенә сыек көнкүреш калдыклары агызырга;

б) ишегалды һәм янәшәдәге территориядән чистартылган карны һәм бозны юлларның йөрү өлешенә чыгарырга яки күчерергә.

в) йорт яны территориясен теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына (су бүлү лотокларын, канауларны, ябык челтәрләрне һәм хужалык фекаль канализация коеларын кертеп) чыгарырга.

16. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр.

16.1. Поселок территориясен төзекләндерү элементлары.

16.1.1. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булган территорияне төзекләндерү элементлары проект документларында гамәлдәге закон таләпләренә туры китереп эшләнәргә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләргә төзекләндерү элементларына проект документлары мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дөүлэт тарафыннан саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә. Территорияләргә озак һәм даими файдаланудагы төзекләндерүнең стационар элементлары, аларның күчү мөмкинлеген кулдан күчү мөмкинлеген булдырмас өчен, беркетелеп куелырга тиеш.

Төзекләндерү элементларын, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хужалары башкара.

16.1.2. Яшелләндерү.

Яшел үсентеләр территорияне төзекләндерүнең мәжбүри элементы булып тора. Төзекләндерү эшләрен башкарганда булган яшел үсентеләргә максималь рәвештә саклап калырга кирәк.

Поселок территориясендә ике төр яшелләндерү кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләргә грунт һәм мобиль утырту - үсемлекләргә махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ. б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар белән мәйданчыклар һ.б.) төзү өчен рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), биналарның һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль

яшеллэндерү) кулланалар.

Яшеллэндерү объектларын карап тоту - яшел үсентелэрне һәм яшеллэндерелгән территориялэрне төзеклэндерү элементлары белән карау, зур булмаган деформациялэрне һәм күлэмле корылмаларның конструктив элементларына зыянны бетерү, шулай ук жэйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны жыештыру.

Яшел үсентеләр хужалары бурычлы:

а) яшел үсентелэрне саклауны һәм квалификацияле карауны тээмин итэргә;

б) елның жэйге чорында коры һава шартларында газоннарга, чэчэк түтэллэрэнә, агачларга һәм куакларга су сибүне тээмин итэргә;

в) газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тээмин итэргә;

г) яшеллэндерү объектларында сулыклар булган очракта, аларны чисталыкта тотарга һәм аларны 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган ешлыкта капитал чистартырга;

Яшеллэндерелгән территориялэрдә рөхсәт ителми:

а), аларның эшлэвен һәм хезмәт күрсәтүен тээмин итү өчен билгелэнгән корылмалардан тыш, төзелешләр урнаштыру;

б) үз белдеген белән агач һәм куакларны утырту, газоннарны һәм чэчэк түтэллэрэн юк итү;

в) агачларга һәм башка яшел утыртмаларга гамаклар, таган, турниклар, кер киптерү өчен баулар элү, агачларга реклама һәм мәгълүмати щитлар һәм табличкалар, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгелэнгән чыгарылма конструкциялэр, хэрәкәт юнэлешлэре күрсәткечлэре, афишалар, игъланнар, агитация материаллары, техник конструкциялэр, юл хэрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тээмин итү чаралары, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чэнечкеле киртэлэр тарттырып кую;

г) стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын урнаштыру, шул исәптән ел фасылына карамастан, автотукталышлар һәм парковкалар урнаштырырга;

д) төзелеш һәм башка материаллар, калдыклар, чүп-чар, бозлавыкка каршы материаллар һәм башка зарарлы матдэлэр, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган кар, боз кисәклэре өеп кую;

е) бакча ясау өчен жир казу;

ж) йорт хайваннарын газоннарда һәм чэчкэ түтэллэрэндә йөртү;

з) яфракларны, үләнне, ботакларны яндыру, шулай ук аларны лотокларга һәм башка су үткэрү жайланмаларына себереп төшерү;

и) чүп-чарны газоннарга ташлау;

к) учаклар яндыру, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткэрү, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә эшкэртү өчен башка жайланмалар куллану;

л) агачларны су, сумала алу өчен кисергә, аларга башка механик жэрэхэтлэр ясарга;

м) яшеллэндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, чүп савытларын, балалар һәм спорт жиһазларын бозу;

н) агачларның тамырларын кәүсәсеннән 1,5 метрдан яқын ераклыкта ачырга һәм агачларның муенткаларын жир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

16.1.3. Ихаталар.

Ихаталар урнаштыру - төзекләндерүнең өстәмә элементы.

Ихаталар түбәндәге төрдә була:

а) билгеләнеш буенча (декоратив, саклагыч, аларның ярашуы);

б) биеклегә буенча (түбән - 1,0 м га кадәр, урта-1,1-1,7 м, югары -1,8-3,0 м);

в) материал төре буенча (металл, тимер-бетон һ. б.);

г) караш өчен үткенлек дәрәжәсе (үтә күренмәле, тонык);

д) стационарлык дәрәжәләре (даими, вакытлы, күчмә) һәм башка ихаталар.

Ихаталарны проектлау аларның урнашуына һәм гамәлдәге дәүләт стандартларына, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, шәхси проектлау проектларына бәйлә рәвештә башкарыла.

Мәдәни мирас объектлары территорияләрен ихата белән әйләндереп алуны әлегә территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарырга кирәк.

Өслекләр капламалары

Жир өслегә капламы поселок территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт шартларын тәэмин итә, шулай ук жирлек төзелешенең архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге капламнар билгеләнгән:

а) каты (капиталь) капламнар - асфальт-бетон, цемент-бетон, табиғый таштан ясалган монолит яки жыелма капламнар;

б) йомшак (капиталь булмаган) капламалар - табиғый хәлдәге, тыгызланган яки ябышучан материаллар белән ныгытылган, коры катнашмаларда булган табиғый яки ясалма юылма материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит, керамзит, резин валчыклары) эшләнелә торган капламалар;

в) газон капламалары - үлән капламасын эзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган капламалар;

г) катнаш капламалар - рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, газонга күмелгән яки йомшак катламны берләштерүче капламалар.

Каплау төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк:

1) каты - мөмкин булган чик йөкләнеше, характерын һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытында гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

2) йомшак - аерым территорияләрне төзекләндергәндә аларның махсус үзенчәлекләрен исәпкә алып (шул исәптән балалар, спорт майданчыклары, этләрне урамда йөртү өчен майданчыклар, жәяүлеләр юллары);

3) иң экологик булган газон һәм катнаш.

Каты каплау төрләре коры хәлдә 0,6дан ким булмаган, юеш хәлдә 0,4тән ким булмаган тоташтыру коэффициенты белән кытыршы өслекле булырга тиеш.

16.1.4. Өслекләрнең тоташуы

Өслекнең тоташу элементларына, гадәттә, борт ташларының төрле төрләре, пандуслар, баскычларны, баскычлар керә.

Борт ташлары.

Юл борт ташлары тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында, машиналар йөрү өлеше дәрәжәсеннән кимендә 150 мм артык булырга, юл өслеге ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

Транспорт газонга керергә мөмкин булган урыннарында газонга керүне булдырмау өчен югары бортлы таш куллану зарур.

Газон белән жәяүлеләр коммуникацияләре капламнары тоташкан жирдә, газон биеклегеннән кимендә 50 мм артучы бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газонны саклый һәм аның хезмәт итү вакытын арттырып, үсемлек пычрагы, чүп-чар элэгүне булдырмый кала.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы каплау өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, валуннар, керамик борт һ.б) куллану мөмкин.

Баскычлар, пандуслар.

Жәяүлеләр коммуникацияләреннән 60 промилдән артык авыш булса, баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка объектлар урнашкан урыннарда жәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар һәм картлар йортларында баскычлар 50 промилдән артык авыш булса, аларга һичшиксез, пандус куюны күз алдында тотарга кирәк.

Бордюр пандусының авышлылыгы 1: 12 кабул ителә.

Төшү һәм күтәрелеш вакытында баскычларның беренче баскычларын ачык контраст буяулар белән аерып буярга кирәк.

Тышкы баскычларның барлык баскычлары бер марш чикләрендә баскычларның киңлеген һәм биеклеген буенча бертөрле билгеләнә.

Пандусны томалап торучы конструкцияләр булмаса, 75 мм биеклектәгә киртәле бортикны һәм тотканы күз алдында тотарга кирәк.

Пандус башында һәм ахырында горизонталь юл участкалары тирә-юньдәгә өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Ике як буенча да баскычлар яки пандуслар 800-920 мм биеклектә түгәрәк яки турыпочмаклы, кул белән тоту өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм биеклектә

торган тотка карала.

16.1.5. Мәйданчык.

Поселок территориясендә түбәндәге төр мәйданчыклар урнаштырыла: балалар уеннары, олылар ялы, спорт белән шөгыйльләнү, чүп-чар жыентыгы урнаштыру, этләрне урамда йөртү һәм дрессировкалау, автомобиль кую урыннары өчен. Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренә һәм аеруча саклана торган табигый территорияләр зоналарының саклау зоналары чикләрендәге мәйданчыкларны урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигаттән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештерергә тәкъдим ителә. Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм травма алу куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

16.1.5.1. Балалар мәйданчыклары.

Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла. Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: йомшак өслек төрләре, газонлы мәйданчык өслеген тоташтыру элементлары, яшелләндерү, уен жиһазлары, эскәмияләр һәм чүп савытлары, яктырту жиһазлары.

Торак йортлар һәм ижтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр - 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 м, комплекслы уен мәйданчыклары - 40 м дан да ким булмаса, спорт - уен комплекслары - 100 метрдан да ким булмаса тиеш.

Балалар өчен уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларынан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

Балалар мәйданчыклары тиеш:

а) жәй көне тигез булмаган өслекне ком салу белән планлаштырылырга;

б) иртәнге вакытта даими себерелергә һәм юешләтелергә;

в) мәйданчыкта коймалар һәм корылмалар елга бер тапкырдан да ким

булмаган ешлыкта буялырга, ә ремонт- кирәк булганда гына башкарылырга тиеш;

г) транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылу мәйданчыкларынан, кунак тукталышларынан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру мәйданчыкларынан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участкаларынан аерым торырга тиеш.

Имгәнүләр булдырмас өчен мәйдан территориясендә чыгыш ясаучыларның тамырлары яки асылмалы түбән ботаклары, жир өстендә урнашкан Иске, киселгән жиһазлар (стойкалар, фундаментлар) (гадәттә, турниклар һәм таганнар янында) булуы рөхсәт ителми.

Якын-тирә территорияләре реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эш алып бару һәм төзелеш материалларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Яктырту жиһазлары, кагыйдә буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшлэргә тиеш.

Яктырту жиһазларын 2,5 метрдан ким биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру куркынычсызлык норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Балалар майданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәмин итү өчен жаваплылык аларны гамәлгә ашыручы затларга йөкләнә.

16.1.5.2. Спорт майданчыклары.

Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре өчен дә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт майданчыгы территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеген үз эченә ала: йомшак яки газон өслеге (жәйге чорда), спорт жиһазлары.

Спорт майданчыклары яшелләнделерлә һәм койма белән әйләндереп алына. Яшелләндерү майданчыгы периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклегенә 2,5-3 м тәшкит итә, бер-берсенә карата майданчыклар тоташкан урында-1,2 м дан да ким түгел.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яки рекреация составында махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод эшләп чыгарган, шулай ук махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәдән һәм бруслардан эшләнгән булырга мөмкин (ярыклар, сколлар һ.б.булмау).

16.1.5.3. Ял итү майданчыклары.

Торак төзелеше территориясендә өлкән халыкның тыныч ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял майданчыклары оештырырга мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү майданчыклары чикләренә кадәр ераклык 10 метрдан да ким булмаска тиеш, тавышлы өстәл уеннары майданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеген гадәттә үз эченә ала: каты өслек төрләре, газонлы майданчык өслеген тоташтыру элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә, һәр эскәмиядә берәр), яктырту жиһазлары.

Майданчыкны каплау плиткалар рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял итү майданчыклары һәм балалар майданчыклары белән бергә балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштырырга киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә үләнә ял итү өчен майданчыклары оештырылырга мөмкин.

16.1.5.4. Этләрне урамда йөртү өчен мәйданчыклар.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә килешенгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне урамда йөртү мәйданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлеге төрле өслек төрләре, коймалар, эскәмияләр, урнарлар, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати жиһазларны үз эченә ала. Периметраль яшелләндерүне карау тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклары микрорайоннан һәм торақ районның гомуми файдалану территорияләреннән, яшел утыртмалардан ирекле, метрополитен линияләренең техник зоналарында һәм гомуми жирлек магистральләрендә, беренче һәм икенче поясларның су белән тәэмин итү чыганақларының санитар зонасыннан читтә 110 кВттан артык булмаган көчәнешле электр тапшыру линияләре астында урнашырга тиеш.

Торақ билгеләнешендәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен мәйданчыклар күләме 400-600 кв. м чикләрендә кабул ителә, башка территорияләрдә - 800 кв. м. га кадәр, килеп туган төзелеш шартларында, булган территорияль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның киметелгән күләме кабул ителергә мөмкин.

Мәйдан чигеннән торақ һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ераклык 25 метрдан да ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары, ял мәйданчыклары участкаларына кадәр - 40 метрдан да ким булмаска тиеш.

Мәйданчык коймасы, кагыйдә буларак, 1,5 метрдан да ким булмаган жиңел металл челтәрдән башкарыла. Элемент һәм койма секцияләре арасындагы ераклык, аның түбән ягы һәм жире хайваннар өчен мәйданчыктан чыгып китәргә яки үзенә жәрәхәт ясарга тиеш түгел.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыкны файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылган булырга тиеш.

Йорт хайваннары хужалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль рәвештә жыюны һәм утильләштерүне башкаралар.

Эт хужалары хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмый калырга, шулай ук тирә-юньдәгеләр өчен санитар нормалар нигезендә тынычлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

16.1.5.5. Транспорт тору мәйданчыклары.

Поселок территориясендә түбәндәге төр машина тору урыннары урнашкан: автомобильләренә кыска вакытлы һәм озаклап саклау.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакыт эчендә саклау участогында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге

түбәндәгеләрдән гыйбарәт: каты өслек төрләре, өслекләрне тоташтыру элементлары, коймалар, чүп-чар өчен урналар яки кече контейнерлар, яктырту жиһазлары, мәгълүмат жиһазлары (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкаларына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит жәяүлеләр юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакытлы саклау участогы калган территориядән 3 метрдан да ким булмаган яшел үсентеләр полосасыннан изоляцияләнергә мөмкин.

Кече архитектура формалары.

Кече архитектура формаларын урнаштыру төзелеш, биналарны һәм корылмаларны реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау проект документлары, шулай ук “Төзекләндерү” яки эскиз тәкъдимнәре проектлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңәш ителә. Авыл жирлегенең үзәге, бистәдәге күп функцияле үзәкләр һәм кече архитектура формалары зоналары өчен проектлар шәхси проект эшләнмәләре нигезендә проектанлырга тиеш.

Кече архитектура формаларына карата төп таләпләр булып тора:

а) архитектура һәм ландшафт тирәлеге характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

б) материалларның югары декоратив һәм эксплуатация сыйфатлары, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклап калу;

в) конструкциянең ныклыгы, ышанычлылыгы, куркынычсызлыгы.

16.1.5.7. Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан тәртипкә салынган булырга тиеш.

Тышкы мәгълүмат чаралары, билгеләнгән такталардан һәм режим табличкаларыннан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә тышкы мәгълүмат чаралары, билгеләнгән такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә урнаштырыла һәм эксплуатацияләнә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хужалары аларның торышын тиешенчә күзәтеп торырга, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын жыештырырга тиеш.

Реклама яки мәгълүмати хәбәр урнаштырмыйча, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына

зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән ябу, беркетү рөхсәт ителми.

Игъланнар һәм мәгълүмати хәбәрләр урнаштыру, шулай ук биналарның фасадларында, корылмаларның һәм киоскларның тышкы стеналарында, коймаларда һәм коймаларда, павильоннарда, яктырту баганаларында, реклама конструкцияләрендә һәм тышкы мәгълүмат чараларында, агачларда һәм асфальтта язулар һәм сурәتلәрне башкару рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хужасы территорияне төзекләндерергә һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен өч тәүлек эчендә монтажлап (демонтажлаганнан соң) торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларның фундамент блогы булганда, фундаменталь блок белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштырганда корылмаларга зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклығын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрдә булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- учреждение тактасы;
- режимлы табличка;
- модульле төзелеш;
- күләмле-пространстволы композиция
- стела;
- щит конструкциясе;
- флаглы композиция;
- махсулаштырылган конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, эзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкярләр) турында Россия Федерациясе законнары, аларны саклау һәм файдалану таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта, текстлар эчтәлегә һәм техник бизәлешә буенча тигез булырга, дәрәс һәм аңлаешлы итеп үтәлергә тиеш.

Гражданның игъланнарын, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары өчен жайланмалар

Игъланнарны, мәдәни һәм спорт чаралары афишаларын урнаштыру бары тик гражданны күпләп жыела торган урыннарда һәм жанлы жәяүлеләр зоналарында урнаштырыла торган махсус тумбаларда, щитларда һәм

стендларда гына рөхсәт ителә. Игъланнар өчен стендлар аерым торган объектлар рәвешендә яисә биналарда яки корылмаларда асылмалы щитлар рәвешендә урнаштырыла ала.

17. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен үткәрүгә төп таләпләр.

17.1. Грунтны казу яки юл катламнарын ачу (жир асты коммуникацияләрен сузу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунт кую, электр тапшыру линияләрен, элемент баганаларын урнаштыру (алмаштыру), яктырту баганалары, грунтны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләр һәм башка эшләр) белән бәйле эшләр бары тик вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (жир эшләрен башкаруга ордер) булганда гына башкарыла.

17.2. Жирлек территориясен төзекләндерү белән бәйле жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү, жир эшләрен башкару өчен ордер рәсмиләштерү һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә башкарыла.

17.3. Яшел үсентеләрне кисәргә яисә күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты күрсәтмәсен рәсмиләштерергә һәм яшел үсентеләрне кисәргә яки күчереп утыртырга кирәк.

4.2. Поселок юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату, моңа вәкаләтле орган тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә, заказчылар һәм эш башкаручылар, эш сроклары, карап узу мөмкин булган маршрутлар турындагы барлык кирәкле белешмәләр булган мәгълүматны үз эченә алган мәгълүмат щиты юлының ике ягынан да мәжбүри урнаштырылган рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла.

Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламент белән билгеләнә.

17.5. Башкару срогы чыккан ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкару үз белдеклек буенча дип санала.

17.6. Жир эшләре башкаруга ордер, эшләр башкару проекты, жир асты корылмалары хужаларының күрсәтмәләре даими рәвештә эшләр башкару урынында булырга һәм күзәтчелек оешмалары вәкилләренә беренче таләбе буенча, аларны таныклаучы документлар булган очракта күрсәтелергә тиеш.

17.7. Эшләр башкару өчен җаваплы кешеләр кирәкле коймалар, юл билгеләре, күрсәткечләр, яктырту, мәгълүмат щитлары булуны һәм аларны тиешенчә карап тотуны тәмин итәргә, эш башкаручы оешма исеме, эш башкару өчен җаваплы зат фамилиясе, оешма телефоны номеры язылган табличка элп куярга бурычлы. Эш башкару пассажирлар транспорты

маршрутларының үзгәрүе, ябылу, эш вақыты күрсәтелгән матбугатка тиешле игъланнар урнаштыру белән бәйлә очрақларда.

17.8. Жир асты корылмаларына зыян китерүне кисәтү һәм саклык чараларын күрү өчен жаваплы зат, жир эшләре башланганчы бер тәүлек кала, төзелеш зонасында урнашкан челтәр хужаларын - предприятие, оешма, учреждение, физик затлар вәкилләрен урынга чакыра. Кызыксынган оешмалар белән килешмичә, проектта күрсәтелмәгән жир асты корылмалары ачыкланган очрақта да, эшләр башкаруга комачауламаса да, жир эшләрен башкару тыела.

17.9. Гамәлдәге жир асты корылмалары (торбаүткәргечләр, коелар, кабельләр, фундаментлар һ. б.) янында эшләр башкарганда, эшләренә оештыру проектында каралганнан кимрәк булган ераклыкта экскаваторлардан файдалану тыела. Бу очрақларда эшләр кулдан башкарыла.

17.20. Физик һәм юридик затларга гомумтаралган файдалы казылмаларны үзбелдеклек белән (лицензиясез) чыгару, шулай ук жирләренә сәнәгать категориясенә күчәрмичә рөхсәтсез чыгару тыела.

18. Уңайлы мохиткә махсус таләпләр.

Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәтә күрсәтү объектларын төзекләндерү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән яшьтәге затлар һәм инвалидлар өчен уңайлы мохит булдыру, әлегә объектларны өлкәннәр һәм инвалидлар йөртүгә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итү күздә тотыла. Проектлау, төзү, техник чаралар һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итүче жиһазлар урнаштыру, заказчы, расланган проект документларына туры китереп, яңа төзелештә гамәлгә ашырырга тиеш.

19. Йорт яны территорияләрен төзекләндерүдә биналарның (алардагы торак бүлмәләренә) һәм корылмаларның милекчеләренә катнашу тәртибе.

Шәһәр тибындагы Урыссу поселогы территорияләренә тиешле санитар торышын тәмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чараларны тормышка ашыру максатларында, жирлек территорияләрен пычратудан саклау хужалык итүче субъектларга һәм физик затларга беркетелә.

Хужалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса, йорт яны территорияләрен жыештыруны һәм санитар карап тотуны түбәндәге тәртиптә гамәлгә ашырырга тиешләр:

а) идарә итүче оешмалар – төп фасад ягыннан 10 м радиуста йә тротуар бордюрына яки машина йөрү өлешенә кадәр, башка яктан 10 м радиуста күп фатирлы йорт территориясә каршындагы жир участогы;

б) социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) – бирелгән жир участогы чикләрендә территория, шулай ук төп фасад ягыннан 10

м радиуста йә тротуар бордюрына яки машиналар йөрү өлешенә кадәр, башка яктан-10 м радиуста;

в) күп фатирлы торак йортлардагы торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар, идарә итүче оешма белән килешү булмаган очракта, якын - тирә территорияне озынлыкка жыештыралар - бинаның бөтен озынлыгы, киңлеге 10 м киңлеге, тротуар бордюрына яки машиналар йөрү өлешенә кадәр;

г) барлык милек рәвешләрендәге сәнәгать предприятиеләре һәм оешмалары – аларга керү юллары, тротуарлар, алар янәшәсендәге коймалар, санитар-саклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-саклау зоналары гамәлдәге санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры китереп билгеләнә;

д) төзүче - 50 м радиуста төзелеш майданчыкларының якын-тирә территорияләрен һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиуста аларга керү юлларын;

е) шәхси торак йортларның хужалары – бирелгән жир участогы чикләрендә территория (яисә жир участогының фактта килеп туган чиге буенча, әгәр жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта) һәм йорт алдындагы территория тротуар бордюрына кадәр яисә машиналар йөрү өлешенә кадәр, башка яктан 10 м радиуста;

ж) стационар булмаган объектлар (лотоклар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар – жир участогы объекттын урнаштыру өчен бирелгән территория һәм аның тирә-ягы 10 м урынның тышкы чигеннән алып тротуар бордюрына кадәр яки машиналар йөрү өлешенә кадәр, башка яктан 10 м радиуста;

з) базарларның, сәүдә һәм жәмәгать туклануы оешмаларының (рестораннар, кафелар, кишетләр) идарәче компанияләре – бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә территорияләр һәм участок чикләреннән 50 м радиуста һәм юл йөрү өлеше бордюрына кадәр, башка яктан 50 м радиуста;

и) автомобиль юлы полосасы чикләрендә һәм башка жир кишәрлекләрендә урнашкан заправка станцияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр һәм аның янәшәсендәге территория 50 м радиуста участок чикләреннән алып машина юлы өлеше бордюрына кадәр, башка яктан 50 м радиуста;

м) гомуми файдаланудагы территорияләр – бурычлар вәкаләтле органнарга йөкләнә;

н) жир кишәрлекләре хокукына ия булучылар - бирелгән жир участогы чикләрендә (яисә жир участогының факттагы чиге буенча, әгәр жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта) һәм аның янәшәсендәге

территория тротуар бордюрына кадәр яисә машина йөрү өлешенә кадәр, башка яклардан 10 м радиуста;

о) автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау стоянкалары хужалары - бирелгән жир участогы чикләрендә территория һәм аның янәшәсендәге территория тротуар бордюрына яки машиналар йөрү өлешенә кадәр, башка яклардан 10 м радиуста;

п) тимер юл оешмалары - торак пункт чикләрендә булган тимерьол юллары территориясе, откослар, юлүткәргечләр һәм урамның юл өлешенә кадәр 50 м радиуста һәм аның янәшәсендәге территория (объект юл буенда урнашкан очракта).

20. Йорт хайваннарын һәм кошларны карап тоту.

20.1. Йорт хайваннарын һәм кош-кортны карап тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш.

РФ гамәлдәге законнарында билгеләнгән тәртиптә, йорт хайваннары һәм кошлары тарафыннан китерелгән зыян өчен аларның хужалары җаваплы.

Йорт хайваннары хужалары аларның тәрәтләрен үзләре жыештыра һәм утильләштерә.

Поселокта яшәүчеләрнең авыл хужалыгы хайваннарын (сыер, сарык, кәжәләр, дунгызлар һ.б.ш.) кош-кортларны тәрбияләүләре йорт яны участоклары булган шәхси торак йортлар территорияләрендә тоту рөхсәт ителә.

Барлык продуктив хайваннар (мөгезле эре терлек, кәжәләр, сарыклар, дунгызлар, атлар), гражданның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел саен янадан теркәү юлы белән, биркаланырга һәм теркәлгә тиеш.

Йорт хайваннарын көтү жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтүлек урыннарында, хужаның күзәтүе астында яки аның кушуы буенча башка зат тарафыннан рөхсәт ителә.

Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр урамда йөртү рөхсәт ителә.

Башка вакытта йорт хужалары урамда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан уртақ ишегалларына һәм урамга муенчаклы кыска бәй һәм борынчыкта гына чыгарырга мөмкин.

Хужалар йорт хайваннары һәм кош-кортларның ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар майданчыкларын, скверларны, майданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуларына юл куймаска тиеш. Этләр, песиләр һәм башка вак хайваннарны урамда йөрткән вакытта хужаның йорт хайваннарының табигый бүлендекләрен тулысынча жыештыруны тәмин итә торган кирәк-яраклары булырга тиеш, тәрәт майданчыклардагы чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

Этне бәйдән махсус урыннарда гына ычкындырырга була. Махсус билгеләнгән майданчыклар булмаганда, жирле үзидарә органының норматив-

хокукый акты белән билгеләнә торган буш урыннарда, һәм башка урыннарда йөрү рөхсәт ителә.

Этләрне өйрәтү бары тик яхшы итеп әйләндереп алынган мәйданчыкларда яки жирлек территориясе артында гына үткәрелергә мөмкин.

Йорт хайваннарын юл буйлап тәүлекнең якты вакытында гына куарга рөхсәт ителә, шул ук вакытта мөмкин кадәр якынарак итеп аларны юлның уң ягына якынайту зарур. Йорт хайваннарын, грунт юллары һәм сукмаклардан алып бару мөмкинлеге булганда, аларны асфальт капланган юлдан алып бару тыела.

Урамнарда йорт терлекләрен калдырганда, хужалары яшел үсентеләрне бозу һәм терлек загонына киткән чыгымнарны каплай.

Йорт кәжәләре йорт яны территориясе эчендәге загонарда яки көтүлекләрдә хужалар күзәтүе астында гына тобылырга тиеш.

Рөхсәт ителми:

а) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәпләр, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азык-төлек кибетләренә якин килергә рөхсәт итәргә;

б) йорт хайваннарын пляжларга якин жибәергә һәм сулыкларга кертергә;

в) тыю язуы булганда, хайваннарны учреждениеләргә алып керү;

г) торақ пунктлар территориясендә караучысыз хайваннар һәм кошларны чыгару;

д) исерек хәлдәге затларга, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән затларга хайваннарны йөрттерү;

е) балкон, лоджияләрдә, торақ йортларның гомуми файдалану урыннарында (чиктәш фатирлар коридорлары, баскычлы читлекләр, чарлақлар, подвал һәм башка ярдәмче биналарда) йорт хайваннарын һәм кошларын даими тоту;

ж) махсус чаралар (күргәзмәләр һәм башкалар) үткәрү урыннарыннан тыш, жирлекләр территориясендә әлегә йорт хайваннарының булуы.

Йорт хайваннары һәм кошлары хужалары бурычлы:

а) хайваннар авыруларын кисәтүне һәм терлекчелек продуктларына ветеринария-санитария мөнәсәбәтләрендә иминлекне тәмин итә торган хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитнең терлекчелек калдыклары белән пычрануына юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан рәсмиләштерү чорында мәжбүри дөвалау-профилактика чараларын үткәергә;

б) хайваннар тору урынына даими контроль ясарга;

в) хайваннар чирләгәндә һәм алар үлгән очракта, шулай ук алар үзләрен шикле тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп житкәнче авыру билгеләре булган хайваннарны аерып куярга;

г) ветеринария белгечләре таләбе буенча терлекләрне карау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дөвалау-профилактик эшкәртү өчен бирергә.

Үлгән терлекләрне күмү махсус билгеләнгән урында махсулаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

Урамнарда йорт терлекләрен калдырганда, хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлек куып баруга киткән чыгымнарны каплай.

Үз территорияләрендә сакчы этләре булган оешмалар бурычлы:

а) этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;

б) этләрне ныклы бәйдә тотарга;

в) килүчеләрнең хайваннар янына якынаю мөмкинлеген булдырмакка;

г) территориягә кергәндә кисәтү язуы булган очракта, этләрне эштән туктатылган вакыттан алып яхшы киртәле территориядә генә бәйдән ычкындырырга.

Жәмәгать урыннарында озата баручы хужадан башка гына йөргән күзәтүчесез хайваннар ауланырга тиеш.

Күзәтүчесез хайваннарны аулау жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча махсулаштырылган предприятие яки башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.

Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм ижтимагый эхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

Рөхсәт ителми:

а) судның тиешле карарыннан башка фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән хайваннарны алып чыгарга;

б) кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре янында бәйләнгән этләрне бәйдән ычкындырып алып китәргә;

в) ветеринария органнары тәкъдименнән башка тоту өчен алдавыч ризык һәм башка чаралар кулланырга.

Х. Кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

21.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне үтәүне тәмин итәләр.

Әлеге Кагыйдәләрне бозган өчен административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендә жаваплылык

билгелэнгэн элеге кагыйдэ нигезлэмэлэрдэн тыш) жаваплылык каралган.

Төзеклэндерү өлкәсендәге закон таләпләрен һәм муниципаль хокукый актларны үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен жаваплылыкка тарту элеге таләпләрне үтәүдән һәм жибәрелгән житешсезлекләрне бетерүдән азат итми.

22. Комплекслы төзеклэндерү проектларын тормышка ашыруда ижтимагый катнашу механизмнары.

Ижтимагый контроль-жәмәгатьчелек катнашуы механизмнарының берсе.

Төзеклэндерү өлкәсендә, шул исәптән "Интернет"челтәрендәге гомумшәһәр интерактив порталлары эшчәнлеген оештыру кысаларында, ижтимагый контроль уздыру өчен шартлар тудырырга тәкъдим ителә.

Төзеклэндерү өлкәсендә ижтимагый контроль теләсә нинди физик һәм юридик затлар, шул исәптән фото-, видеофиксация өчен техник чаралар, шулай ук "Интернет"челтәрендәге гомумшәһәр интерактив порталларны кулланып, гамәлгә ашырылырга хокуклы.

Жәмәгать контроле кысаларында ачыкланган һәм теркәлгән кагыйдә бозулар турында белешмәләр бистәнәң башкарма хакимиятнең вәкаләтле органына һәм (яки) "Интернет"челтәрендәге гомумшәһәр интерактив порталына чаралар күрү өчен жибәрелә.

Төзеклэндерү өлкәсендә ижтимагый контроль мәгълүматның ачыклығын тәмин итү һәм төзеклэндерү, торак һәм коммуналь хезмәтләр күрсәтү өлкәсендә жәмәгать контроле турындагы закон һәм башка норматив хокукый актлар нигезлэмәләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.